

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TARPTAUTINĖS IR EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS INSTITUTAS

LAIMA MITKUTĖ
(TARPTAUTINĖ TEISĖ)

**PUOLIMO BE ATRANKOS SAMPRATA
TARPTAUTINĖJE HUMANITARINĖJE TEISĖJE:
TEISĖS IR POLITIKOS SANTYKIS
TARPTAUTINIUOSE SUSITARIMUOSE**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas -
Prof. dr. Justinas Žilinskas

Vilnius, 2026

TURINYS

IVADAS.....	2
1. PUOLIMŲ BE ATRANKOS DRAUDIMAS - KONCEPCIJA GINANTI CIVILIUS..	6
1.1. Puolimų be atrankos draudimo sukūrimas.....	6
1.2. Draudimo puolimų be atrankos sąvokos struktūra.....	7
1.3. Puolimų be atrankos draudimo paskirtis.....	9
1.4. Kritika skirta puolimų be atrankos draudimui.....	10
1.5. Paprotinių tarptautinės humanitarinės teisės principų taikymas.....	12
1.6. Teismų praktika.....	12
2. TARPTAUTINIAI DAUGIAŠALIAI SUSITARIMAI SKIRTI KOVOTI SU PUOLIMU BE ATRANKOS KARINIŲ KONFLIKTŲ METU.....	15
2.1. 1949 m. Ženevos konvencijos ir jų pirmasis papildomas protokolai	16
2.2. Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo.....	18
2.3. 1997 m. konvencija dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencija)	19
2.4. 2008 m. konvencija dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencija).....	20
2.5. 1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas	21
3. DISKURSO ANALIZĖ: MOTYVAI JUNGTI PRIE OSLO KONVENCIJOS.....	23
3.1. Standartiniai prisijungimo prie Oslo konvencijos argumentai.....	24
3.2. Vanuatu Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos atvejis.....	26
3.3. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Oslo konvencijos atvejis.....	29
3.4. Dviejų atvejų palyginimas.....	36
4. DISKURSO ANALIZĖ: MOTYVAI JUNGTI PRIE OTAVOS KONVENCIJOS.....	40
4.1. Standartiniai prisijungimo prie Otavos konvencijos argumentai.....	40
4.2. Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos atvejis.....	41
4.3. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos atvejis.....	47
4.4. Dviejų atvejų palyginimas.....	53
IŠVADOS.....	59
5. REKOMENDACIJOS	62
5.1. Tarptautinių susitarimų politizacija.....	62
5.2. Tarptautinių susitarimų depolitizacija.....	63
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	65
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS.....	70
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA.....	71
SUMMARY.....	73
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ.....	75

IVADAS

Šiame Magistro baigiamajame darbe nagrinėjama Tarptautinėje humanitarinėje teisėje vartojama koncepcija „puolimas be atrankos“. Šio rašto darbo **objektas** - puolimo be atrankos samprata. Ši koncepcija yra visų pirma traktuojama taip kaip ji yra apibrėžta 1949 m. Ženevos konvencijų Papildomo protokolo dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolo) (priimto 1977 m.) 51 straipsnyje. 51 straipsnio 4 dalyje yra įtvirtinta, kad civiliai yra saugomi uždraudžiant puolimus be atrankos, o tai yra tokie puolimai - kurie nenukreipti į konkrečius karinius objektus; arba kuriems naudojami metodai ir kariavimo priemonės, kurių negalima taikyti konkrečioms kariniams objektams; arba tokie, kuriems taikomų metodų ar kariavimo priemonių sukeltų padarinių negalima apriboti (taip sukeliant grėsmę ir civiliams arba civiliniams objektams).¹

Puolimo be atrankos ribojimo, kaip ir kitų humanitarinės teisės normų, užtikrinimui yra svarbus valstybių konsensusas laikytis šio principo. Viena iš svarbiausių tokio konsensuso išraiškos formų yra daugiašaliai tarpvalstybiniai susitarimai. Tokiais susitarimais valstybės gali ne tik išreikšti savo sutikimą, pavyzdžiui - laikytis puolimo be atrankos draudimo, bet ir įsipareigoti kartu imtis konkrečių priemonių skirtų apsaugoti civilius. Tarptautiniai susitarimai gali reikšmingai paveikti valstybių elgesį, todėl tiek jų sudarymas, tiek kiti susitarimus lydintys reiškiniai, neretai būna lydimi ne tik teisinių, bet ir politinių prieštaravimų bei dilemų. Šiame darbe ketinama pateikti mokslinį sprendimą į tyrimo **problemą** - koks yra politinių ir teisinių aspektų santykis tarptautiniuose susitarimuose draudžiančiuose pulti be atrankos. Šiame darbe pagrindiniais tokiais tarptautiniais susitarimais laikomi: Ženevos konvencijos ir jų pirmas papildomas protokolai, Otavos konvencija, Oslo konvencija, Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo, bei Romos Statutas. Puolimo be atrankos samprata yra plačiai ištyrinėta, bet vis dar trūksta tyrimų apie tai kaip tarptautiniai susitarimai prisideda prie atsakomybės nustatymo ir susitarimų įgyvendinimo. Atsakomybės nustatymas ir susitarimų

¹ „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolas)“, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta: 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

įgyvendinimas, dėl teisinio apibrėžtumo trūkumo, viešajame diskurse neretai būna politizuojami. **Šio tyrimo problema yra aktuali**, tuo, kad, nors Tarptautinėje humanitarinėje teisėje yra draudžiamas puolimas be atrankos, bet pati samprata, vis dar būna nepakankamai taikoma, taip neapsaugant civilių. **Tyrimas naujas** tuo, kad vis dar neišspręstos su tyrimo objektu susijusios problemos bus interpretuojamos ne tik per teisinę, bet ir politinę prizmę. Valstybių įsipareigojimai laikytis puolimo be atrankos ribojimų buvo plečiami pasitelkiant įvairius tarptautinius susitarimus, įskaitant ir Otavos ir Oslo konvencijas. Šio darbo naujumas pasireiškia ir tuo, kad jame esančioje atvejo analizėje yra nagrinėjamas naujas reiškinys - valstybės pasitraukimas iš tarptautinio susitarimo, skirto įsipareigoti laikytis tam tikrų puolimo be atrankos ribojimų (bus nagrinėjami 2025 m. įvykę Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš 2008 m. Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (dar žinomos kaip Oslo konvencija) ir Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (dar žinomos kaip Otavos konvencija) atvejai).² Valstybės pasitraukimo iš tokio pobūdžio susitarimo unikalumas bus atskleidžiamas per lyginamąją analizę, parodant kontrastiškumą su naujai prie to paties susitarimo prisijungusios valstybės atveju.

Mokslinėje literatūroje plačiau aptariančioje tarptautinės humanitarinės teisės klausimus neretai dėmesys būna skiriamas ir politinėms temoms. Pavyzdžiui, leidinyje „The Handbook of International Humanitarian Law“ be įprastų temų dėmesys yra skiriamas ir tokioms temoms kaip diplomatinės veiklos, nevyriausybinių organizacijos ir t.t.³ Tarptautiniai susitarimai tyrėjų būna įvardijami kaip viena iš tarptautinės humanitarinės teisės užtikrinimo priemonių.⁴ Ir nors pati puolimo be atrankos samprata yra plačiai išnagrinėta (pavyzdžiui, autoriai šią koncepciją neretai įvardina kaip jungiančią du esminius tarptautinės humanitarinės teisės principus)⁵, bet patys tarptautiniai susitarimai, susiję su puolimo be atrankos samprata, tyrimuose dažniausiai nesulaukia daug dėmesio. Tiesa, karinių konfliktų

² „Ginklų kontrolė ir neplatinimas“, Užsienio reikalų ministerija, žiūrėta 2025 m. birželio 7 d., <https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/lietuvos-saugumo-politika/ginklų-kontrolė-ir-neplatinimas/312>.

³ Fleck Dieter, *The handbook of International humanitarian law* (Oxford University Press, 2021), 816. Žiūrėta 2025 m. birželio 11 d.

https://www.google.lt/books/edition/The_Handbook_of_International_Humanitarian/mX4fEAAAOBAJ?hl=lt&gbpv=1&dq=The+Handbook+of+International+Humanitarian+Law&printsec=frontcover.

⁴ Francisco Forrest Martin ir kt., *International Human Rights and Humanitarian Law* (Cambridge University Press, 2006), 184. Žiūrėta 2025 m. birželio 11 d.

https://www.google.lt/books/edition/International_Human_Rights_and_Humanitarian/sr9WSp3sih0C?hl=lt&gbpv=1&dq=International+Human+Rights+and+Humanitarian+Law%E2%80%933+Treaties,+Cases,+and+Analysis&pg=PA399&printsec=frontcover.

⁵ Christian Ponti, "The Crime of Indiscriminate Attack and Unlawful Conventional Weapons: The Legacy of the icty Jurisprudence", *Journal of International Humanitarian Legal Studies* 6, 1 (2015): 118-146. Žiūrėta 2025 m. birželio 11 d. <https://doi.org/10.1163/18781527-00601007>.

tyrimuose, bei netgi tyrimuose apie civilių puolimą, neretai būna tiriami ir politiniai aspektai, pavyzdžiui - į karinius konfliktus apskritai žiūrint per politikos prizmę.⁶ Taigi, nors tyrėjai dažnai atskirai nagrinėja tokias temas kaip tarptautinė humanitarinė teisė (ir puolimo be atrankos samprata), tarptautinės sutartys, teisės politizavimas, bet dar trūksta tyrimų, kurie šias temas apjungtų viename tyrime.

Šio baigiamojo darbo **tikslas** yra atskleisti teisinių ir politinių aspektų santykį tarptautiniuose susitarimuose, susijusiuose su Tarptautinėje humanitarinėje teisėje vartojama puolimo be atrankos samprata, kaip teisinio reguliavimo priemone skirta apsaugoti civilius nuo jų puolimo karinių konfliktų metu.

Tyrimo uždaviniai:

1) Atskleisti puolimo be atrankos draudimo, kaip teisinio reiškinio prigimtį ir sampratą;

2) pristatyti specifiką pagrindinių tarptautinių daugiašalių susitarimų skirtų kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu;

3) išanalizuoti teisinių ir politinių aspektų santykį valstybių argumentuose prisijungti prie tarptautinių daugiašalių susitarimų skirtų kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu (plačiau nagrinėjant ir lyginant dviejų valstybių prisijungimo prie / pasitraukimo iš Oslo konvencijos atvejus, bei dviejų valstybių prisijungimo prie / pasitraukimo iš Otavos konvencijos atvejus).

4) pateikti rekomendacijas siūlančias kaip politines priemones panaudoti tarptautinių teisinių susitarimų (skirtų kovoti su puolimu be atrankos) tikslams pasiekti.

Šio rašto darbo teisinio tyrimo dėstomoji dalis yra padalinta į bendrąją tyrimo dalį (analizuojančią tyrimo objekto (puolimo be atrankos draudimo) prigimtį, teisinio reguliavimo visumą) bei specialiąją tyrimo dalį (nagrinėjančią diskursą susijusį su tarptautiniais susitarimais susijusiais su tyrimo objektu (puolimo be atrankos draudimu)). Rengiant bendrąją tyrimo dalį yra pasinaudota analitiniu aprašomuoju (mokslinio tyrimo) metodu. Analitinis aprašomasis metodas yra pasitelktas aprašant tyrimo objekto (puolimo be atrankos

⁶ Julien Fragnon, „A Disembodied Memory: The Contemporary Legacy of the Great War Viewed through the Lens of the Political”, Lorcin, P.M.E., Brewer, D., *France and Its Spaces of War*, Palgrave Macmillan, New York, 2009, 149–162. Žiūrėta 2025 m. birželio 12 d. https://doi.org/10.1057/9780230100763_11.

draudimo) prigimtį, sąvokos struktūrą ir paskirtį. Taip pat yra aprašomos tyrimo objektui (puolimo be atrankos draudimui) aktualios tarptautinės sutartys. Ši surinkta ir susisteminta informacija suteikia teorinį pagrindą analitiniam tyrimui. Specialiojoje tyrimo dalyje yra analizuojamas diskursas susijęs su tarptautiniais susitarimais susijusiais su draudimu atlikti puolimą be atrankos. Yra atliekama dviejų atvejų lyginamoji analizė - yra nagrinėjamas 2025 m. įvykęs Lietuvos Respublikos pasitraukimas iš Oslo konvencijos ir tais pačiais metais įvykęs Vanuatu Respublikos prisijungimas prie Oslo konvencijos, o taip pat yra atliekama ir kitų dviejų atvejų lyginamoji analizė - yra nagrinėjamas 2025 m. įvykęs Lietuvos Respublikos pasitraukimas iš Otavos konvencijos ir tais pačiais metais įvykęs Maršalo Salų Respublikos prisijungimas prie Otavos konvencijos. Diskurso analizė padėjo atskirti su tarptautiniais susitarimais susijusius politinius ir teisinius aspektus. Remiantis lyginamosios analizės metodu, buvo kokybiškai tiriami priešingi atvejai - du atvejai, kai valstybės pasitraukė iš tarptautinių susitarimų susijusių su draudimu vykdyti puolimus be atrankos - 2025 m. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Oslo konvencijos ir iš Otavos konvencijos atvejai, o kiti du atvejai, kai valstybės prisijungė prie tokių tarptautinių susitarimų - 2025 m. Vanuatu Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos atvejis ir Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos atvejis. Tokiu tyrimu buvo siekiama giluminiškai atskleisti valstybių motyvą jungtis arba nesijungti prie tarptautinių susitarimų skirtų riboti puolimą be atrankos (ir konkrečiai Oslo ir Otavos konvencijų). Tyrimo duomenų analizė padėjo parengti galutines tyrimo išvadas. Šio tyrimo dėstymo struktūrą atitinkamai sudaro dvi dalys - viena skirta bendrajai tyrimo daliai (ją sudaro 2 skyriai), o kita - specialiajai tyrimo daliai (ją sudaro 3 skyriai), pirmajai padedant teorinį pagrindą antrosios dalies atvejų analizei.

Šio rašto darbo ginamieji teiginiai: 1) valstybių jungimasis prie tarptautinių susitarimų susijusių su draudimu vykdyti puolimą be atrankos yra politizuojamas; 2) tam, kad karinių konfliktų metu civilius būtų galima efektyviai apsaugoti nuo puolimo be atrankos, reikia tarptautines teises priemones efektyviau derinti su atitinkamomis papildomomis priemonėmis.

1. PUOLIMO BE ATRANKOS DRAUDIMAS - KONCEPCIJA GINANTI CIVILIUS

Aprašant ar analizuojant (tarptautinius ir netarptautinius) ginkluotus konfliktus, puolimų be atrankos sąvoka yra dažnai pasitelkiama parodyti ginkluotų konfliktų poveikį civiliams gyventojams. Šiuolaikinių ginkluotų konfliktų aprašymuose vis dažniau yra vartojama puolimų be atrankos sąvoka, nes ši sąvoka tinkama aprašant šiuolaikinius konfliktus, kai puolimai dažnai vykdomi gyvenamosiose vietovėse, ir tinka aprašant puolimus iš oro ar naudojant artileriją, bei dėl to, kad ji yra konceptualiai paprastesnė ir priimtinesnė vartoti nei teiginiai, kad puolimai buvo tyčia nukreipti prieš civilius gyventojus arba buvo neproporcingi.⁷ Tarptautinė humanitarinė (tarptautinių ginkluotų konfliktų) teisė draudžia vykdyti puolimus be atrankos, bet praktikoje tokie puolimai vis tiek yra vykdomi. Tam, kad suprasti draudimo vykdyti tokius puolimus ir pačios puolimų be atrankos sąvokos problematiką, svarbu išanalizuoti kaip buvo sukurtas draudimas pulti be atrankos.

1.1. Puolimų be atrankos draudimo sukūrimas

Puolimų be atrankos draudimas kyla tiek iš paprotinės teisės, tiek iš vėliau jį sukonkretinusios tarptautinės humanitarinės teisės. Draudimas puolimų be atrankos yra dalis paprotinės teisės ginkluotų konfliktų atžvilgiu, nes bendrai paprotinėje teisėje yra tam tikrų atitikmenų ribojimo pulti be atrankos.⁸ Formavosi tam tikras įsitikinimas, kad civiliniai taikiniai skiriasi nuo ne civilinių, nes civiliai gyventojai yra kitokia asmenų grupė, nei ginkluotame konflikte tiesiogiai dalyvaujantys asmenys. Nuo pat savo ištakų, siekiančių XIX a. vidurį, šiuolaikinė tarptautinė humanitarinė teisė buvo suskirstyta į dvi šakas: vieną (paprastai vadinamą „Ženevos teise“, nes jos raida prasidėjo Ženevoje priimtose konvencijose) skirtą apsaugoti asmenis, esančius prieš rankose, o kitą (vadinamą „Hagos

⁷ Stephen Townley, „Indiscriminate Attacks and the Past, Present, and Future of the Rules/Standards and Objective/Subjective Debates in International Humanitarian Law”, *Vanderbilt Law Review*, 50, 1223 (2021), 1260, <https://scholarship.law.vanderbilt.edu/vjtl/vol50/iss5/4>

⁸ Sarah Perrigo ir Jim Whitman, *The Geneva Conventions Under Assault* (Pluto Books, 2010), 64, <https://doi.org/10.2307/j.ctt183p3wd>.

teise“ dėl jos sąsajos su Hagoje 1899 ir 1907 m. vykusiomis diplomatinėmis konferencijomis) – kuria buvo nustatyti tam tikri humanitariniai karo veiksmų apribojimai, ypač susijusius su tam tikrų kovos metodų ir priemonių naudojimu.⁹ Šios dvi tarptautinės humanitarinės teisės šakos viena kitą papildė ir yra sujungtos pozityviojoje teisėje – 1977 m. priimtuose Ženevos konvencijų papildomuose protokoluose, kuriuose dar kartą patvirtinami ir plėtojami humanistiškesni karo veiksmų vykdymo principai.¹⁰ Draudimą puolimų be atrankos tarptautinėje humanitarinėje teisėje reikšmingiausiai įformino 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolas dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolas) (toliau - Ženevos konvencijų pirmasis papildomas protokolas).

1.2. Draudimo puolimų be atrankos sąvokos struktūra

Puolimų be atrankos draudimas yra įtvirtintas Ženevos konvencijų pirmojo papildomo protokolo 51 straipsnyje, kuriame yra aprašyta civilių gyventojų apsauga. Šio protokolo 51 straipsnio 4 ir 5 dalyse yra detalizuota, kokie veiksmai būtų laikomi puolimais be atrankos. Pagal 51 straipsnio 4 dalį, puolimai be atrankos yra draudžiami ir tai yra: „a) puolimai, nenukreipti į konkrečius karinius objektus; b) puolimai, kai naudojami metodai ir kariavimo priemonės, kurių negalima taikyti konkrečioms kariniams objektams; arba c) puolimai, kai taikomų metodų ar kariavimo priemonių sukeltų padarinių negalima apriboti taip, kaip to reikalauja šis protokolas, ir todėl jie kiekvienu atveju gali be atrankos suduoti smūgį kariniams objektams ir civiliams arba civiliniams objektams”.¹¹ Penktoje dalyje yra papildyta, kad taip pat „puolimu be atrankos reikėtų laikyti: a) puolimą bombarduojant bet kokiais būdais ir priemonėmis, kai vienu kariniu objektu laikomi keli aiškiai atskirti ir vienas nuo kito per atstumą esantys kariniai objektai mieste, kaime ar kitoje vietovėje, kur sutelkti civiliai arba civiliniai objektai; ir b) puolimą, kurio metu galima laukti atsitiktinių civilių

⁹ Yves Sandoz, „Convention of 10 October 1980 on prohibitions or restrictions on the use of certain conventional weapons which may be deemed to be excessively injurious or to have indiscriminate effects (Convention on certain conventional weapons)”, *United Nations Audiovisual Library of International Law*, 2010, 1, https://legal.un.org/avl/pdf/ha/cprccc/cprccc_e.pdf.

¹⁰ Yves Sandoz, „Convention of 10 October 1980 on prohibitions or restrictions on the use of certain conventional weapons which may be deemed to be excessively injurious or to have indiscriminate effects (Convention on certain conventional weapons)”, *United Nations Audiovisual Library of International Law*, 2010, 1, https://legal.un.org/avl/pdf/ha/cprccc/cprccc_e.pdf.

¹¹ „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolas dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolas)”, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta: 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

gyventojų aukų, civilių sužeidimų ir žalos civiliniams objektams arba ir vieno, ir kito, kas būtų pernelyg didelė kaina pasiekti konkretų ir tiesioginį karinį pranašumą”.¹² Puolimų be atrankos draudimas atspindi atskyrimo principą ir apskritai tarptautinės humanitarinės teisės įgyvendinimą, bei savyje apima kelis tarpusavyje susijusius apribojimus: yra draudžiama ginkluotuose konfliktuose nukreipti puolimus prieš civilius gyventojus ir prieš civilinius objektus; yra draudžiama naudoti ginklus, kurie, dėl jų specifikos, nesuteikia galimybės taikyti atskyrimo principo, nes nuo jų atakos gali nukentėti civiliai gyventojai ar civiliniai objektai; yra draudžiama naudoti karo priemones ir metodus, kurių poveikio negalima apriboti, kaip to reikalauja tarptautinė humanitarinė teisė.¹³ Ženevos konvencijų pirmojo papildomo protokolo 51 straipsnyje 4 (c) dalyje numatytas draudimas vykdyti puolimus, kuriuose naudojamas kovos metodas ar priemonės, kurių poveikio negalima apriboti, kaip reikalaujama Ženevos konvencijų pirmasis papildomas protokolai, apima ir tuos išpuolius, kuriuose nepasirenkamos tinkamesnės kovos priemonės ar metodai, siekiant išvengti arba bet koku atveju sumažinti atsitiktinę civilių patiriamą žalą, kai toks pasirinkimas buvo įmanomas, kaip reikalaujama Ženevos konvencijų pirmojo papildomo protokolo 57 straipsnio 2 (a)(ii) dalyje.¹⁴

51 straipsnyje, be pačio puolimų be atrankos draudimo detalizavimo, taip pat yra nurodytos ir kitos normos, kuriomis turėtų būti apsaugoti civiliai gyventojai, bei nurodytų ribojimų taikymo išimtis. Yra draudžiama prieš civilius gyventojus taikyti prievartos aktus ir grasinimus, taip pat yra draudžiama pulti civilius gyventojus arba pavienius civilius taikant atsakomuosius baudžiamuosius veiksmus, bei civilių gyventojų arba pavienių civilių buvimu ar persikėlimu negalima naudotis siekiant apsaugoti tam tikrus punktus ar vietas nuo karo veiksmų, pavyzdžiui karinių objektų apsaugai.¹⁵ 51 straipsnio 3 dalyje yra nurodyta išimtis, kuriai esant, nebūna taikomi civilių apsaugai skirti apribojimai. Civiliai turi būti saugomi taip, kaip numatyta Ženevos konvencijų pirmojo papildomo protokolo II skyriuje „Pavieniai civiliai ir civiliai gyventojai“, išskyrus atvejus ir laiką, kai asmenys patys tiesiogiai dalyvauja

¹² „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolai)“, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta: 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

¹³ ICRC Database, “Customary IHL, Definition of Indiscriminate Attacks”. Žiūrėta 2025 m. gruodžio 28 d. <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule12>.

¹⁴ Aurel Sari, „Indiscriminate attacks and the proportionality rule: what is incidental civilian harm?“, *Journal of Conflict and Security Law*, tomas 30, leidinys 2, vasara 2025, 203–239, <https://doi.org/10.1093/jcs/lkaf010>.

¹⁵ „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolai)“, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta: 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

ginkluoto konflikto veiksmuose.¹⁶ Ši išimtis yra susijusi su tokių asmenų statuso pasikeitimu. Patys tiesiogiai dalyvaudami ginkluotame konflikte civiliai asmenys praranda civilių statusą ir todėl praranda ir civiliams taikomą apsaugą, todėl jų atžvilgiu neturi būti taikomi ir 51 straipsnyje nurodyti apribojimai. 51 straipsnio 8 dalyje yra nurodyta, kad bet koks 51 straipsnyje nurodytų draudimų pažeidimas neatleidžia konflikto šalių nuo jų teisinių įsipareigojimų civiliams gyventojams ir civiliams, tarp jų ir nuo įsipareigojimo imtis 57 straipsnyje numatytų atsargumo priemonių vykstant puolimui.¹⁷

1.3. Puolimų be atrankos draudimo paskirtis

Ženevos konvencijų pirmojo papildomo protokolo 51 straipsnio 1 dalyje yra nurodyta, ko siekiama 51 straipsnyje nurodytais draudimais. Pagal 51 straipsnio 1 dalį, civiliai gyventojai ir pavieniai civiliai turi būti saugomi nuo pavojų, kylančių dėl karo veiksmų, o kad ši apsauga būtų veiksminga, bet kuriomis sąlygomis turi būti laikomasi 51 straipsnyje išdėstytų normų, papildančių kitas taikomas tarptautinės teisės normas.¹⁸ Puolimų be atrankos draudimo tikslas yra apsaugoti civilius gyventojus. Taigi pagrindinis šio draudimo dėmuo yra civiliai gyventojai ir pavieniai civiliai, kuriems ginkluotų konfliktų metu gali kilti pavojus. Ši asmenų grupė yra išskiriama iš kitų asmenų (pvz. kombatantų), kuriems kyla pavojus ginkluotų konfliktų metu, nes yra teigiama, kad asmenų statusai, pagal jų vaidmenis ginkluotame konflikte, yra skirtingi, todėl ginkluoto konflikto metu ir normos elgesio skirtingų asmenų atžvilgiu turėtų būti skirtingos.

Pagal puolimų be atrankos draudimą, ginkluotuose konfliktuose turėtų būti uždraustos tos priemonės, kurių poveikis negali būti kontroliuojamas laike ir erdvėje ir kurios gali vienodai smogti kariniams taikiniams ir civiliams gyventojams arba civiliniams objektams, pavyzdžiui, nors biologiniai ginklai gali būti nukreipti prieš karinius taikinius, bet jų pobūdis

¹⁶ „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolai)“, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta: 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

¹⁷ „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolai)“, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta: 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

¹⁸ „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolai)“, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta: 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

reiškia, kad juos panaudojus jų poveikis išslysta iš paleidėjo kontrolės ir gali smogti tiek kovotojams, tiek civiliams gyventojams, taip neišvengiamai sukeldami pernelyg didelių civilių aukų riziką.¹⁹ Tais atvejais, kai įmanoma panaudoti ginklą, kurio naikinamasis poveikis yra ribotas ir kuris kelia mažesnę riziką civiliams ir civiliniams objektams, palyginti su kitu, galingesniu ginklu, valstybės privalo pasirinkti pirmąjį, o kai šalis galėjo pasirinkti kovos priemones ar metodus, kurie padėtų išvengti arba sumažinti atsitiktinę civilių gyventojų patiriamą žalą, kuri tikėtina puolimo metu, bet to nepadarė, tai toks puolimas būtų laikomas atliktu be atrankos (pažeidžiant atrankos principą) pagal Ženevos konvencijų pirmojo papildomo protokolo 51 straipsnio 4 (c) dalį.²⁰

1.4. Kritika skirta puolimų be atrankos draudimui

Puolimų be atrankos draudimas sulaukia kritikos ir dėl savo trūkumų, ir apskritai dėl tokio draudimo buvimo. Šios teisinės normos trūkumus galima išspręsti atitinkamai keičiant teisinį reguliavimą, o spręsti prieštaravimus skirtus pačiai šios teisinės normos esmei yra sudėtingiau, nes jie parodo ne teisinės normos, o pačios teisinės idėjos trūkumus.

Draudimas puolimų be atrankos nėra detalai aprašytas, todėl kyla klausimų dėl jo praktinio taikymo. Kyla klausimas dėl prioritetų nustatymo puolimo metu, pavyzdžiui ar puoliančiosios šalies ginkluotosios pajėgos gali prioritetizuoti savo pajėgų apsaugą, ar norint užtikrinti, kad puolimas vyktų taikant atrankos principą, puolimą vykdančio lėktuvo pilotas, dėl didesnio taiklumo - didesnės smūgio kontrolės, privalo skristi žemesniame aukštyje, kuriame skristi yra rizikingiau dėl priešiškos pusės oro gynybos smūgių tikimybės.²¹ Lygiai taip pat ginkluotų konflikto teisėje nėra nustatyta ir jokio aiškaus tikslumo ir preciziškumo standarto, kurį ginklas turi atitikti, kad būtų laikoma, kad toks ginklas suteikia galimybę atskirti karinius ir civilinius objektus, taip pat nėra apibrėžta, kada tuo ginklu atlikto smūgio naikinamasis spindulys gali būti nesukontroliuojamas, taip nesudarant galimybės taikyti

¹⁹ ICRC Database, “Customary IHL, Definition of Indiscriminate Attacks”. Žiūrėta 2025 m. gruodžio 28 d. <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule12>.

²⁰ Aurel Sari, „Indiscriminate attacks and the proportionality rule: what is incidental civilian harm?“, *Journal of Conflict and Security Law*, tomas 30, leidinys 2, vasara 2025, 203–239, <https://doi.org/10.1093/jcsl/kraf010>.

²¹ Sarah Perrigo ir Jim Whitman, *The Geneva Conventions Under Assault* (Pluto Books, 2010), 53, <https://doi.org/10.2307/j.ctt183p3wd>.

atskyrimo principą.²² Tokie ir panašūs kylantys klausimai parodo, kad draudimas puolimų be atrankos yra nepakankamai detalizuotas teisinėse normose.

Draudimo vykdyti puolimus be atrankos apibrėžtumo trūkumas sukuria skirtingo taikymo riziką. Tiek per daug siauras, tiek per daug platus šio draudimo taikymas jį iškraipytų, pavyzdžiui - kariniai veikėjai gali sukurti pernelyg prokarišką versiją, kuri nepasinaudotų pagrįsta išorės kritika, o išorės vertintojai gali sukurti tiesiog nerealistinę ir neįgyvendinamą versiją, o tai sukuria riziką, kad susiformuos dvi lygiagrečios Tarptautinės humanitarinės teisės aiškinimo kryptys.²³ Tai siūloma spręsti per nuolatinę valstybių retrospektyvią analizę, kurią lemia žiniasklaidos pranešimai apie civilių aukas.²⁴ Kritikuojama ir tai, kad puolimų be atrankos draudimas neatitinka praktinių ginkluoto konflikto realijų. Idėja, kad puolimas turi būti laikomas puolimu be atrankos, jei jis padarytų bent menkiausią žalą civiliniam objektui, ne tik neranda jokio pagrįstumo galiojančiuose įstatymuose, bet ir yra taip atitrūkusi nuo operacinės ginkluotų konfliktų realybės, kad nėra jokios vilties užtikrinti faktišką jos laikymąsi.²⁵ Tam, kad teisinė idėja būtų praktiškai įgyvendinama, ji ne tik turi būti tinkamai teisiškai įforminta (teisiniuose aktuose), bet ir turi atitikti faktines ginkluotų konfliktų aplinkybes, kurių dėsnius šia teisine norma siekiama paveikti.

Puolimų be atrankos draudimui skirta kritika pagrinde rodo ne šios normos pagrįstumo trūkumą, o tai, kad norma yra sunkiai pritaikoma. Nepaisant sudėtingo pritaikomumo puolimų be atrankos draudimas gali būti įgyvendinamas ir nesant detalaus norminio reguliavimo. Pagal tarptautinę teisę taikomą ginkluoto konflikto metu, valstybės privalo imtis visų įmanomų atsargumo priemonių rinkdamosis puolimo priemonės ir metodus, siekdamos išvengti ir bet kokių atveju sumažinti atsitiktinių civilių gyvybių žūčių, civilių sužalojimų ir žalos civiliniams tikimybę, todėl, jei laikomasi šių siekių, tai tikslus leistinų priemonių standartų sureguliuojimas gali būti ir nereikalingas.²⁶ Taigi, puolimų be

²² Aurel Sari, „Indiscriminate attacks and the proportionality rule: what is incidental civilian harm?“, *Journal of Conflict and Security Law*, tomas 30, leidinys 2, vasara 2025, 203–239, <https://doi.org/10.1093/jcsl/kraf010>.

²³ Stephen Townley, „Indiscriminate Attacks and the Past, Present, and Future of the Rules/Standards and Objective/Subjective Debates in International Humanitarian Law“, *Vanderbilt Law Review*, 50/5 (2017), 1277-1279, https://scholarship.law.vanderbilt.edu/cgi/viewcontent.cgi?params=/context/vjtl/article/1151/&path_info=Indiscriminate_Attacks_and_the_Past.pdf.

²⁴ Stephen Townley, „Indiscriminate Attacks and the Past, Present, and Future of the Rules/Standards and Objective/Subjective Debates in International Humanitarian Law“, *Vanderbilt Law Review*, 50/5 (2017), 1279, https://scholarship.law.vanderbilt.edu/cgi/viewcontent.cgi?params=/context/vjtl/article/1151/&path_info=Indiscriminate_Attacks_and_the_Past.pdf.

²⁵ Aurel Sari, „Indiscriminate attacks and the proportionality rule: what is incidental civilian harm?“, *Journal of Conflict and Security Law*, 30/2, 2025, 203–239, <https://doi.org/10.1093/jcsl/kraf010>.

²⁶ Aurel Sari, „Indiscriminate attacks and the proportionality rule: what is incidental civilian harm?“, *Journal of Conflict and Security Law*, 30/2, 2025, 203–239, <https://doi.org/10.1093/jcsl/kraf010>.

atrankos draudimo įgyvendinimas gali būti užtikrinamas ne tik per pačią teisinę normą, bet ir per kitas susijusias teisines normas, bei praktikas.

1.5. Paprotinių tarptautinės humanitarinės teisės principų taikymas

Puolimų be atrankos draudimas apima kelis tarptautinės humanitarinės teisės principus. Kaip jau buvo minėta anksčiau, puolimų be atrankos draudime kertiniu principu yra atskyrimo principas, pagal kurį akcentuojamas civilių gyventojų išskirtinumas palyginant su kitais ginkluoto konflikto paveikiamais asmenimis. Pagal šį principą, atskiriami kariniai ir civiliniai taikiniai, siekiant sumažinti ginkluotų konfliktų metu civilių asmenų ir civilinių objektų patiriamą žalą. Kitas puolimų be atrankos draudimui reikšmingai svarbus tarptautinės humanitarinės teisės principas yra proporcingumo principas. Proporcingumo principas yra pasitelkiamas vertinant puolimų tikslus. Proporcingumo principo taikymą stiprintų ne ribojimų didinimas, kas galimai tik dar labiau atgrasytų karinių konfliktų veikėjus nuo tarptautinės humanitarinės teisės taikymo karinių konfliktų metu, o skatinimas skaidrumo, tarptautinės praktikos laikymosi, kitų atsargumo įsipareigojimų taikymo.²⁷ Taigi, puolimų be atrankos draudimo įgyvendinimui svarbus ir pats draudimas, kaip teisinė norma, bet ir kitos įvairios tarptautinės humanitarinės teisės normos ir tarptautinės praktikos.

1.6. Teismų praktika

Puolimų be atrankos draudimo pažeidimus yra sunku teisiškai įrodyti. Puolimų be atrankos draudimas apima ne tik draudimą įprasto taikinių puolimo be atrankos, bet ir draudimą neproporcingo puolimo, ir nors šios puolimų kategorijos kartais net ir persidengia viename puolime, bet vis tiek, dėl šių puolimų vykdymo ribojimų nedetalumo, teismuose būna sunku įrodyti įvykdytus pažeidimus.²⁸ Vis tik, teismuose tokias atakas charakterizuoja

²⁷ Aurel Sari, „Indiscriminate attacks and the proportionality rule: what is incidental civilian harm?“, *Journal of Conflict and Security Law*, tomas 30, leidinys 2, vasara 2025, 203–239, <https://doi.org/10.1093/jcsl/kraf010>.

²⁸ Michail Dimitriou, „The role of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia to the evolution of International humanitarian: the application of the principles of distinction and proportionality”

kaip puolimą be atrankos, nes bendrai teismai nebausdavo už neproporcingas atakas, o taip pat puolimų be atrankos draudimo pažeidimui nereikia įrodyti nei neproporcingumo, nei sąmoningo taikymosi į civilius, bei šiuolaikiniuose kariniuose konfliktuose naudojamiems metodams yra sunku taikyti atskyrimo ir proporcingumo principus.²⁹

Tarptautinis baudžiamasis tribunolas buvusiai Jugoslavijai prisidėjo prie puolimų be atrankos draudimo standartizavimo. Tarptautinis baudžiamasis tribunolas buvusiai Jugoslavijai puolimų be atrankos draudimą standartizavo pakeisdamas vertinimą ar buvo pulta be atrankos į vertinimą ar tas puolimas buvo neproporcingas ir ar jis buvo nutaikytas į civilius gyventojus (puolimas be atrankos gali prilygti civilių gyventojų puolimui).³⁰ Tarptautinis baudžiamasis tribunolas buvusiai Jugoslavijai, vertindamas ar puolimas buvo tiesiogiai nutaikytas į civilius gyventojus ar buvo be atrankos, analizavo standartinio konkrečių ginklų naudojimo sukeltą riziką.³¹ Galic bylos sprendime yra nurodoma, kad atskyrimo principas reikalauja, kad tie, kurie ketina puolimą turi imtis atsargumo priemonių siekdami įsitikinti, kad taikiniai nėra civilinio pobūdžio ir, jei tikimasi civilinio pobūdžio aukų, tai toks puolimas neturi būti vykdomas, o proporcingumo principas reikalauja, kad pakankamai gerai informuotas sprendimo pulti priėmėjas atsisakytų puolimo, jei, pagal jam prieinamą informaciją, jis gali tikėtis, kad puolimas sukels per didelį civilių aukų skaičių.³²

Tarptautinis baudžiamasis tribunolas buvusiai Jugoslavijai pasisakė, kad puolimas be atrankos savaime yra požymis arba dalis tokių pažeidimų kaip karo nusikaltimai ar nusikaltimai žmogiškumui.³³ 2003 m. gruodžio 5 d. Stanislav Galic bylos sprendimo 57 pastraipoje yra nurodoma, kad puolimai be atrankos, tai yra atakos pataikančios į civilius gyventojus ar civilinius objektus ir į karinius objektus be atrankos, gali būti kvalifikuojamos

(magistro darbas, Makedonijos universitetas, 2025), 29-30.

<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/33061/4/MichailDimitriosMsc2025.pdf>

²⁹ Stephen Townley, „Indiscriminate Attacks and the Past, Present, and Future of the Rules/Standards and Objective/Subjective Debates in International Humanitarian Law”, *Vanderbilt Law Review*, 50, 1223 (2021), 1261-1262, <https://scholarship.law.vanderbilt.edu/vjtl/vol50/iss5/4>

³⁰ Stephen Townley, „Indiscriminate Attacks and the Past, Present, and Future of the Rules/Standards and Objective/Subjective Debates in International Humanitarian Law”, *Vanderbilt Law Review*, 50, 1223 (2021), 1266, <https://scholarship.law.vanderbilt.edu/vjtl/vol50/iss5/4>

³¹ Stephen Townley, „Indiscriminate Attacks and the Past, Present, and Future of the Rules/Standards and Objective/Subjective Debates in International Humanitarian Law”, *Vanderbilt Law Review*, 50, 1223 (2021), 1267, <https://scholarship.law.vanderbilt.edu/vjtl/vol50/iss5/4>

³² Prosecutor v. Stanislav Galic (Trial Judgement and Opinion), Legacy website of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, 2003 m. gruodžio 5 d., Stanislav Galic bylos sprendimo 57 pastraipa, žiūrėta 2026 m. kovo 7 d., <https://www.icty.org/x/cases/galic/tjug/en/>

³³ Michail Dimitriou, „The role of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia to the evolution of International humanitarian: the application of the principles of distinction and proportionality” (magistro darbas, Makedonijos universitetas, 2025), 30.

<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/33061/4/MichailDimitriosMsc2025.pdf>

ir kaip tiesioginės atakos prieš civilius gyventojus, o puolimai be atrankos yra draudžiami tiek Pirmojo papildomo protokolo, tiek paprotinės teisės.³⁴

Svarbu ir tai, kad Tarptautinis baudžiamasis tribunolas buvusiai Jugoslavijai nurodo ir puolamos šalies pareigas puolimų be atrankos kontekste. Pagal 2003 m. gruodžio 5 d. Stanislav Galic bylos sprendimo 61 pastraipą, konflikto šalys privalo kiek įmanoma labiau pašalinti civilius gyventojus iš karinių objektų aplinkos ir vengti karinių objektų įrengimo tankiai apgyvendintose vietovėse ar šalia jų, tačiau tai, kad šalis nesilaiko šios pareigos, neatleidžia puolančiosios pusės nuo pareigos laikytis atskyrimo ir proporcingumo principų pradedant puolimą.³⁵

Nors puolimų be atrankos draudimas savaime nebuvo išsamiai aprašytas, jį nustatančiuose teisiniuose dokumentuose, kas apsunkino jo taikymą ir baudimą už jo nesilaikymą, bet šio draudimo niuansus plačiau išaiškino teismų praktika. Ypač reikšminga buvo Tarptautinio baudžiamojo tribunolo buvusiai Jugoslavijai veikla, nes šis tribunolas nurodė, kad, vertinant ar puolimai buvo vykdyti be atrankos, reikia įvertinti ar puolimai pažeidė proporcingumo ir atrankos principus, o tai palengvino pažeidimo vertinimo procedūrą. Tarptautinės teisės veiksmingumas ir teisėtumas gali būti stiprinami tinkamai politizuojant tarptautinę teisę ir valdymą, pavyzdžiui per teigiamą naujų metodų, kuriuos sukūrė teismai, tribunolai ir kiti tarptautinės teisės subjektai, siekdami koordinuoti įvairias tarptautinės teisės sritis, indėlį.³⁶

Šio Magistro darbo tikslas atskleisti teisinių ir politinių aspektų santykį tarptautiniuose susitarimuose, susijusiuose su Tarptautinėje humanitarinėje teisėje vartojama puolimo be atrankos samprata, kaip teisinio reguliavimo priemone skirta apsaugoti civilius nuo jų puolimo karinių konfliktų metu. Tarptautinė humanitarinė (tarptautinių ginkluotų konfliktų) teisė valstybėms, net nesant konkrečių sutarčių narėmis, vienareikšmiškai draudžia vykdyti puolimus be atrankos, bet praktikoje tokie puolimai vis tiek yra vykdomi ir nuo jų nukenčia ir civiliai gyventojai. Analizuojant puolimų be atrankos draudimą, kaip sąvoką ir

³⁴ Prosecutor v. Stanilav Galic (Trial Judgement and Opinion)”, Legacy website of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, žiūrėta 2026 m. kovo 7 d., <https://www.icty.org/x/cases/galic/tjug/en/>

³⁵ Prosecutor v. Stanilav Galic (Trial Judgement and Opinion)”, Legacy website of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, žiūrėta 2026 m. kovo 7 d., <https://www.icty.org/x/cases/galic/tjug/en/>

³⁶ Anne Peters, „The refinement of international law: From fragmentation to regime interaction and politicization,” *International Journal of Constitutional Law*, 15 tomas, Nr. 3, Liepa 2017, p. 671–704, <https://doi.org/10.1093/icon/mox056>.

reiškinį, buvo pastebėta, kad puolimų be atrankos draudimui skirta kritika pagrįste rodo ne šios normos teisinio pagrįstumo trūkumą, o tai, kad norma yra sunkiai praktiškai pritaikoma. Vis tik, puolimų be atrankos draudimas gali būti įgyvendinamas ir nesant detalaus norminio reguliavimo, nes įgyvendinimas gali būti užtikrinamas ne tik per pačią teisinę normą, bet ir per kitas susijusias tarptautinės teisės normas, bei tarptautines praktikas, ypač per tarptautinių tribunolų sprendimus ir tarptautines sutartis.

2. TARPTAUTINIAI DAUGIAŠALIAI SUSITARIMAI SKIRTI KOVOTI SU PUOLIMU BE ATRANKOS KARINIŲ KONFLIKTŲ METU

Vertinant puolimų be atrankos draudimo poveikį tarptautinei teisei yra svarbu pristatyti skirtingą specifiką pagrindinių tarptautinių daugiašalių susitarimų skirtų kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu. Svarbiausiais tokiais daugiašaliais susitarimais šiame rašto darbe yra laikomi: 1949 m. Ženevos konvencijos ir jų pirmasis papildomas protokolai;³⁷ Jungtinių tautų 1980 m. konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo;³⁸ 1997 m. konvencija dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencija);³⁹ 2008 m. konvencija dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencija);⁴⁰ ir 1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas.⁴¹

³⁷ „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolai)“, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

³⁸ „Jungtinių Tautų 1980 metų konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo ir šios konvencijos papildomi protokolai“, TAR, žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0E188B09F160>.

³⁹ „Konvencija dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo“, TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 30 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F3CE8D03F7D3?csrt=4350050284990409731>.

⁴⁰ „Konvencija dėl kasetinių šaudmenų“, TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 30 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=TAR.C075092751D6>.

⁴¹ „Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas, priimtas 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje įgaliotųjų atstovų konferencijoje, skirtoje Tarptautinio baudžiamojo teismo įsteigimui“, TAR, žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5FCEE93C5690>.

2.1. 1949 m. Ženevos konvencijos ir jų pirmasis papildomas protokolai

Ženevos konvencijos yra laikomos centriniu teisiniu dokumentavimu normų skirtų apsaugoti civilius gyventojus karinių konfliktų metu. Pirmojo pasaulinio karo metu Hagos (1899 ir 1907 m.) konvencijų nuostatos pasirodė esančios nepakankamos apsaugoti civilius gyventojus atsižvelgiant į pavojus, kylančius dėl oro karybos, ir problemas, susijusias su civilių gyventojų elgesiu prieš ir okupuotose teritorijose.⁴² Nors buvo pradėta rengti pasiūlymus dėl taisyklių nustatymo, bet tai nedavė reikšmingų rezultatų ir konvencijos dėl civilių gyventojų apsaugos karo metu nebuvimas galimai prisidėjo prie Antrojo pasaulinio karo pražūtingų pasekmių.⁴³ 1949 m. priimtoje Ženevos konvencijose yra atsižvelgiama į Antrojo pasaulinio karo patirtį ir yra papildomos 1907 m. Hagos reglamento nuostatos tais pačiais klausimais: yra dalis apie bendrą gyventojų apsaugą nuo tam tikrų karo pasekmių (II dalis), paliekant nuošalyje ginklų naudojimo ribojimo problemą, o didžioji Konvencijos dalis (III dalis) reglamentuoja saugomų asmenų statusą ir elgesį su jais.⁴⁴

Vienas iš reikšmingiausių 1949 m. Ženevos konvencijų rezultatų yra šiomis konvencijomis pagrįsta Martenso išlyga. Kai tarptautinė humanitarinė teisė negali būti taikoma konfliktui, tai nereiškia, kad konfliktas yra nepriklausomas nuo tarptautinės humanitarinės teisės, nes yra, 1949 m. Ženevos konvencijomis pagrįsta, Martenso išlyga, pagal kurią ginkluotų konfliktų metu žmogaus teisės turi būti saugomos, net jei ir nėra konkrečių įstatymų ir susitarimų, nes asmenys lieka saugomi tarptautinės teisės principų, kylančių iš civilizuotų šalių papročių.⁴⁵ Ši Martenso išlyga yra netiesiogiai, bet aktuali ir puolimų be atrankos draudimo kontekste. Jeigu pagal Martenso išlygą konflikto metu

⁴² „Treaties, States Parties and Commentaries , Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949”, ICRC Database, žiūrėta 2025 m. gruodžio 7d., <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949>.

⁴³ „Treaties, States Parties and Commentaries , Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949”, ICRC Database, žiūrėta 2025 m. gruodžio 7d., <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949>.

⁴⁴ „Treaties, States Parties and Commentaries , Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949”, ICRC Database, žiūrėta 2025 m. gruodžio 7d., <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949>.

⁴⁵ Gorga Alam Harahap, Amad Sudiro ir Thelisia Kristin, „Protection of in Civil Citizens International Armed Conflict Based Geneva IV Convention in 1949”, Atlantis Press, 2020, <https://www.atlantis-press.com/proceedings/ticash-20/125948072>.

žmogaus teisės turi būti saugomos net be teisinio įpareigojimo, tai analogiškai, net be teisinio įpareigojimo, taip pat turėtų būti ribojamos ir atakos nuo kurių nukenčia civiliai.

1949 m. Ženevos konvencijų pirmasis papildomas protokolą konceptualizuoja ir teisiškai įformina ir puolimų be atrankos draudimą. Ženevos konvencijų pirmas papildomas protokolą yra reikšmingas puolimų be atrankos draudimui, nes juo buvo pirmą kartą formaliai įtvirtintas puolimų be atrankos draudimas. Puolimų be atrankos draudimas yra įtvirtintas Ženevos konvencijų pirmojo papildomo protokolo 51 straipsnio 4 ir 5 dalyse, nes ten yra detalizuota, kokie veiksmai būtų laikomi puolimais be atrankos. Pagal 51 straipsnio 4 dalį, puolimai be atrankos yra draudžiami ir tai yra: „a) puolimai, nenukreipti į konkrečius karinius objektus; b) puolimai, kai naudojami metodai ir kariavimo priemonės, kurių negalima taikyti konkrečioms kariniams objektams; arba c) puolimai, kai taikomų metodų ar kariavimo priemonių sukeltų padarinių negalima apriboti taip, kaip to reikalauja šis protokolą, ir todėl jie kiekvienu atveju gali be atrankos suduoti smūgį kariniams objektams ir civiliams arba civiliniams objektams”, o penktoje dalyje yra nurodyta, kad taip pat „puolimu be atrankos reikėtų laikyti: a) puolimą bombarduojant bet kokiais būdais ir priemonėmis, kai vienu kariniu objektu laikomi keli aiškiai atskirti ir vienas nuo kito per atstumą esantys kariniai objektai mieste, kaime ar kitoje vietovėje, kur sutelkti civiliai arba civiliniai objektai; ir b) puolimą, kurio metu galima laukti atsitiktinių civilių gyventojų aukų, civilių sužeidimų ir žalos civiliniams objektams arba ir vieno, ir kito, kas būtų pernelyg didelė kaina pasiekti konkretų ir tiesioginį karinį pranašumą.”⁴⁶

Taigi, 1949 m. Ženevos konvencijų (ir jų pirmojo papildomojo protokolo) dėka buvo ne tik oficialiai teisiškai įtvirtintas puolimų be atrankos draudimas, bet ir per Marteno išlygą buvo diskutuojama idėja, kad ginkluotų konfliktų metu civiliai asmenys turėtų būti saugomi, net ir be oficialaus teisinio įpareigojimo juos saugoti.

⁴⁶ „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolą dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolą)”, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, žiūrėta: 2025 m. gegužės 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.

2.2. Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo

Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo yra reikšminga draudimo puolimų be atrankos kontekste, nes ja yra ribojami arba net iš viso uždraudžiami kai kurie konkretūs ginklai, kurie laikoma, kad puolimo metu sukelia puolimo be atrankos poveikį. Pavyzdžiui, keli tokie ginklai, kurių naudojimas buvo ribojamas arba visai uždraustas: minos ir minos-spąstai (ribojimus aprašo II protokolas), bei padegamieji ginklai (ribojimus aprašo III protokolas).⁴⁷ Lietuva yra išreiškusi poziciją, kad JT Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų yra tinkamas daugiašalis formatas mirtinų autonominių ginklų sistemų klausimams, nes jos kontekste svarstant ginklų sistemų klausimus siekiama užtikrinti tinkamą balansą tarp karinių poreikių ir humanitarinių siekių, o dauguma jos procese dalyvaujančių valstybių, įskaitant Lietuvą, iš principo galėtų pritarti dviejų lygių potencialiam sprendimui, pagal kurį tokios ginklų sistemos būtų reglamentuojamos, o tos mirtinų autonominių ginklų sistemos, kurių veikimas nėra suderinamas su tarptautine humanitarine teise, būtų visiškai uždraustos.⁴⁸

Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo padengia draudimus susijusius su įvairių rūšių ginklais, todėl buvimas šios konvencijos nare valstybės įpareigoja riboti iškart kelių ginklų naudojimą, net jei jos nėra pasirašiusios sutarčių, skirtų riboti atskiriems ginklams. Šios konvencijos valstybės narės, įskaitant tas, kurios nėra 1999 m. Otavos konvencijos šalimis, sutiko, kad dirbs jog palaipniui būtų sunaikintos priešpėstinės minos, nes Paskutinėje deklaracijoje, priimtoje konsensusu valstybių narių, įskaitant kelias valstybes, nesančias 1999 m. Otavos konvencijos narėmis,

⁴⁷ „Jungtinių Tautų 1980 metų konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo ir šios konvencijos papildomi protokolai”, TAR, žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0E188B09F160>.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, „Ginklų kontrolė ir neplatinimas”, žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/lietuvas-saugumo-politika/ginklu-kontrolė-ir-neplatinimas/312>.

valstybės oficialiai deklaravo savo įsipareigojimą, kad visos valstybės turi siekti visiško priešpėstinių minų eliminavimo globaliai.⁴⁹

2.3. 1997 m. konvencija dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencija)

1997 m. konvencija dėl priešpėstinių minų uždraudimo (Otavos konvencija) yra siekiama uždrausti dar vieną ginklą, kuris laikoma, kad puolimo metu sukelia puolimo be atrankos poveikį - priešpėstines minas. Priešpėstinė sausumos mina yra nedidelė mina, skirta sužeisti, nužudyti ar kitaip padaryti personalą neveiksniu, o ji sprogs nuo žmogaus buvimo, artumo ar kontakto, bei ji nuo transporto priemonėms skirtų minų skiriasi tuo, kad anos yra aprūpintos apsaugos įtaisais.⁵⁰ Prie Otavos konvencijos prisijungusios šalys narės įsipareigoja: nenaudoti priešpėstinių minų; nekurti, negaminti ar kitaip neįsigyti, nekaupiti, nelaikyti ir niekam tiesiogiai ar netiesiogiai neperduoti priešpėstinių minų; niekam nepadėti, nieko neskatinėti ir neraginti užsiimti veikla, kurią Konvencija draudžia; sunaikinti arba užtikrinti, kad visos priešpėstinės minų atsargos būtų sunaikintos; išminuoti šaliai priklausančias ar jos kontroliuojamas teritorijas.⁵¹ Otavos konvencija yra įdomi tuo, kad ji pakeitė Konvencijos dėl tam tikrų įprastinių ginklų II protokolą, o pats pokytis įvyko dėl ginklų teisėtumo idėjos pokyčių, kuriuos paskatino tarptautinės bendruomenės pastangos delegitimizuoti pradinį susitarimą, o tai savo ruožtu atvėrė kelią diskurso poslinkiui nuo kontrolės prie nusiginklavimo, kuris sudarė sąlygas naujo instituto sukūrimui.⁵²

Vis dėl to, ir šis susitarimas sulaukia kritikos. Taikos metu prie Otavos konvencijos prisijungusi Ukrainos Liaudies Respublika (kuri konvenciją pasirašė 1999 m. vasario mėnesį, o ratifikavo 2005 m. gruodį), net ir atsiradus strateginiam poreikiui gynybai naudoti priešpėstines minas, teisėtai dar ilgai negalėtų daryti, nes Otavos konvencijos 20 (2)

⁴⁹ Mantas Gofmanas, „Teisės pasirinkti kariavimo būdus ir metodus apribojimai tarptautinėje teisėje“, (Magistro darbas, Vilniaus universitetas, 2010), 52, <https://epublications.vu.lt/object/elaba:2032253/>.

⁵⁰ „Anti-personnel mine“, UNTERM, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., <https://untarm.un.org/untarm2/en/view/UNHQ/0EC3DD415B74875A85256A0000074C81>,

⁵¹ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, „Ginklų kontrolė ir neplatinimas“, žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/lietuvas-saugumo-politika/ginklu-kontrolė-ir-neplatinimas/312>.

⁵² M. Patrick Cottrell, “Legitimacy and Institutional Replacement: The Convention on Certain Conventional Weapons and the Emergence of the Mine Ban Treaty,” *International Organization* 63, no. 2 (2009). <https://doi.org/10.1017/S0020818309090079>.

straipsnis atideda valstybės narės pasitraukimą iš konvencijos tol, kol nesibaigia toje valstybėje vykstantis ginkluotas konfliktas.⁵³ Vis tik, Ukrainos Liaudies Respublika, viena iš Otavos konvencijos šalių, 2025 m. liepos mėnesį pranešė apie sprendimą sustabdyti sutarties galiojimą.⁵⁴ Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas Joe Bidenas pritarė planams tiekti Ukrainos Liaudies Respublikai priešpėstines sausumos minas, o 2024 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Amerikos Valstijų gynybos sekretorius Lloydas Austinas teigė, kad sausumos minos sustiprintų Ukrainos Liaudies Respublikos gynybą nuo plataus masto Rusijos invazijos, bei bandė išsklaidyti susirūpinimą dėl sausumos minų humanitarinio poveikio teigdamas, kad Jungtinės Amerikos Valstijos tieks trumpalaikes priešpėstines sausumos minas, kurios yra susinaikinančios.⁵⁵ 2025 m. kovo mėnesį Lenkijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos gynybos ministrai paskelbė rekomendaciją pasitraukti iš 1997 m. Otavos konvencijos dėl priešpėstinių minų; Suomija taip pat svarsto pasitraukti iš Otavos konvencijos, o buvęs Jungtinės Karalystės gynybos sekretorius parėmė ataskaitą, kurioje Jungtinė Karalystė taip pat yra raginama pasitraukti iš Otavos konvencijos.⁵⁶ 2025 m. gegužės 8 d. Lietuvos Respublikos Seimas pritarė Prezidento pateiktam siūlymui dėl Konvencijos dėl priešpėstinių minų uždraudimo denonsavimo, nes dėl pablogėjusios saugumo situacijos, buvo nuspręsta denonsuoti Otavos konvenciją pagal Konvencijos 20 straipsnį.⁵⁷

2.4. 2008 m. konvencija dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencija)

2008 m. konvencija dėl kasetinių šaudmenų uždraudimo (Oslo konvencija) yra siekiama uždrausti dar vieną ginklą, kuris laikoma, kad puolimo metu sukelia puolimo be atrankos poveikį - kasetinius šaudmenis. Kasetinis šaudmuo – tai yra toks ginklas, kuris yra

⁵³ Sean Watts, „Assessing the Ottawa Anti-Personnel Mine Convention Withdrawals,” *Articles of War*, United States Military Academy, 2025 m. kovo 27 d., <https://lieber.westpoint.edu/assessing-ottawa-anti-personnel-mine-convention-withdrawals/>.

⁵⁴ Jeff Abramson, „Countries Leave Mine Ban Treaty”, *Arms Control Today*, 56/1 (2026), 28, <https://www.proquest.com/openview/68efcaed8c18a941201510779f94522b/1>.

⁵⁵ Doniyor Mutalov, „U.S. to Supply Landmines to Ukraine”, *Arms Control Today*, 54/10 (2024), 30, <https://www.proquest.com/openview/1f1824edf8703c23ddd5556a57d8451d/1>.

⁵⁶ Sean Watts, „Assessing the Ottawa Anti-Personnel Mine Convention Withdrawals,” *Articles of War*, United States Military Academy, 2025 m. kovo 27 d., <https://lieber.westpoint.edu/assessing-ottawa-anti-personnel-mine-convention-withdrawals/>.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, „Ginklų kontrolė ir neplatinimas”, žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/lietuvas-saugumo-politika/ginklų-kontrolė-ir-neplatinimas/312>.

sudarytas iš konteinerio, kuris atsidaro ore ir plačiame plote išsklaido sprogstamuosius antrinius šaudmenis, kurių, priklausomai nuo modelio, skaičius konteineryje gali svyruoti nuo kelių iki daugiau nei 600, ir nors dauguma antrinių šaudmenų yra skirti sprogti smūgio metu, bet didžioji dauguma jų nėra individualiai nukreipiami į taikinį, o nesprogę antriniais šaudmenys dažnai sprogstą, kai jie yra tvarkomi ar pajudinami, taip keldami rimtą pavojų civiliams gyventojams.⁵⁸ Prie Oslo konvencijos prisijungusios šalys narės įsipareigoja: nenaudoti kasetinių šaudmenų; nekurti, negaminti, kitaip neįsigyti, nekaupiti, nelaikyti ar niekam tiesiogiai ar netiesiogiai neperduoti kasetinių šaudmenų; niekam nepadėti, neskatinti ar neraginti verstis bet kokia veikla, kurią ši Konvencija draudžia; sunaikinti ar užtikrinti, kad būtų sunaikinti kasetiniai.⁵⁹ LR Seimas Oslo konvenciją ratifikavo 2010 m. gruodžio 16 d., o 2011 m. kovo 24 d. Lietuva prisijungė prie Konvencijos, tačiau pasikeitus regioninei saugumo situacijai, Lietuva priėmė sprendimą denonsuoti Oslo konvenciją pagal Konvencijos 20 straipsnį, todėl 2024 m. liepos 18 d. LR Seimas pritarė Prezidento pateiktam siūlymui dėl Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų denonsavimo, o Lietuvos pasitraukimas iš Oslo konvencijos įsigaliojo 2025 m. kovo 6 d., praėjus 6 mėnesiams po pasitraukimo instrumento perdavimo Konvencijos depozitarui.⁶⁰ Beje, Rusijos invazijos į Ukrainą (2022 m. – dabar) metu tiek Rusijos, tiek Ukrainos pajėgos dislokavo kasetinius šaudmenis: iki 2022 m. kovo mėn. JT stebėtojai užfiksavo mažiausiai 24 Rusijos atakas naudojant kasetinius sprogdimus miestų teritorijose, o dėl artilerijos trūkumo pati Ukraina nuo 2023 m. liepos mėn. pradėjo naudoti JAV tiekiamą dvigubos paskirties patobulintą įprastinę amuniciją (DPICM).⁶¹

2.5. 1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas

⁵⁸ „CLUSTER MUNITIONS what are they and what is the problem?“, International Committee of the Red Cross, 2008, 1, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., <https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/cluster-munition-factsheet.pdf>.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, „Ginklų kontrolė ir neplatinimas“, žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/liuvos-saugumo-politika/ginklu-kontrolė-ir-neplatinimas/312>.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, „Ginklų kontrolė ir neplatinimas“, žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/liuvos-saugumo-politika/ginklu-kontrolė-ir-neplatinimas/312>.

⁶¹ Kamil K Amhad ir Aiman Hannan, „Syria’s Civil War and the Use of Banned Weapons: A Study on Cluster Munitions and Landmines“, *Journal of discourse review*, 1/2 (2025), 151, <https://discoursereview.com/article/syrias-civil-war-and-the-use-of-banned-weapons-a-study-on-cluster-munitions-and-landmines/pdf>.

1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas irgi prisidėjo prie puolimų be atrankos draudimo, nes puolimus be atrankos prilygina karo nusikaltimams. Romos statuto 8 straipsnio, apibrėžiančio kas pagal Romos statutą yra laikoma karo nusikaltimais, 2 (b)(iv) dalis nurodo, kad karo nusikaltimu yra ir „karo ataka, kai yra žinoma, kad tokia ataka taps atsitiktinės civilių žūties ar suluošinimo priežastimi, padarys žalą civiliniams objektams, ilgalaikę ir didelę žalą gamtinei aplinkai, aiškiai didesnę nei ta, kurios reikia siekiant konkretaus ir tiesioginio laukiamo karinio pranašumo”.⁶² Taigi, Romos statuto 8 straipsnis tyčinį išpuolių vykdymą, žinant, kad jie sukels didelę žalą civiliams gyventojams, kriminalizuoja kaip karo nusikaltimą. Jei anksčiau šiame rašto skyriuje aptarti tarptautiniai teisiniai susitarimai buvo reikšmingi puolimų be atrankos draudimo, kaip teisinės normos, įtvirtinimui tarptautinėje teisinėje sistemoje, tai Romos statutas, kriminalizuodamas puolimus be atrankos, priartino šią teisinę normą prie jos užtikrinimo praktikoje, per numatomą baudžiamumą už jos nesilaikymą.

Taigi, tarptautinėje teisinėje bendruomenėje nuolat vyksta pokyčiai, susiję su draudimu vykdyti puolimus be atrankos, o tai veikia ir teisės ir politikos tarpusavio santykį su šiuo draudimu susijusiuose tarptautiniuose teisiniuose susitarimuose. 1977 m. priėmus du Ženevos konvencijų papildomus protokolus buvo kalbėta, kad tai, kad ginkluotuose konfliktuose smurtą riboja tarptautinės teisės normos, yra didelis kultūrinis pasiekimas, o keičiantis šių konfliktų pobūdžiui, šios taisyklės turi būti atitinkamai pritaikytos, kad būtų užtikrinta veiksminga aukoms skirta apsauga.⁶³ XXI amžiaus pradžioje kalbėta, kad tarptautinė teisė tampa vis labiau politizuota, tik ginčytasi dėl jos kilmės, esą, kad ji dabar kyla ne iš suverenių valstybių valios, o arba yra labiau nepriklausoma nuo valstybių nei anksčiau galėjo būti, arba - atvirkščiai - yra primetama stipresnių politinių galių, bet, bet koku atveju, vykstantis teisės ir politikos susipynimas yra laikomas kaip tiek teisei, tiek politikai blogu reiškiniu.⁶⁴ Pasaulio politikoje yra matomas tarptautinių institucijų

⁶² „Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas, priimtas 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje įgaliotųjų atstovų konferencijoje, skirtoje Tarptautinio baudžiamojo teismo įsteigimui”, TAR, , žiūrėta 2025 m. sausio 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/it/legalAct/TAR.5FCEE93C5690>.

⁶³ Michael Bothe, Partsch, K.J. ir Solf, W.A., New Rules for Victims of Armed Conflicts: Commentary on the Two 1977 Protocols Additional to the Geneva Convention of 1949. Brill, Nijhoff, 1982, <https://www.degruyterbrill.com/document/isbn/9789004248137/>.

⁶⁴ Michael Savage, „Legalizing politics and politicizing law: the changing relationship between sovereignty and international law,” Politics Without Sovereignty, Routledge, 2006,

politizavimas, galimai pranašaujantis refleksyvų pasaulinio valdymo etapą,⁶⁵ bet pastebimas ir teigiamas naujų metodų, kuriuos sukūrė teismai, tribunolai ir kiti subjektai, siekdami koordinuoti įvairias tarptautinės teisės sritis, indėlis, ir jei juos lydės tinkamas tarptautinės teisės ir valdymo politizavimas, jie gali sustiprinti tiek tarptautinės teisės veiksmingumą, tiek teisėtumą.⁶⁶ Vienas po kito priimami tarptautiniai teisiniai, su draudimu vykdyti puolimus be atrankos susiję, susitarimai ne tik vis papildo šio draudimo aiškinimus, bet ir skatina papildomas teises ir politines šio draudimo taikymo diskusijas. Kadangi tarptautinėje teisinėje bendruomenėje nuolat vyksta pokyčiai veikiantys ir teisės ir politikos tarpusavio santykį joje, tai reiškia, kad reikia siekti tarpusavyje subalansuojant politinius ir teisinius prieštaravimus. Išliekančius draudimo vykdyti puolimus be atrankos neaiškumus spręsti padeda tarptautinių teismų, tribunolų ir kitų organizacijų veikla. Vis tik, šiuose procesuose į teisėkūrą įsimašo ir politiniai klausimai. Tarptautinėje teisinėje bendruomenėje pasireiškia tiek teigiamas, tiek neigiamas teisės politizavimas, todėl šis reiškinys savaime nėra blogas, jei yra tinkamai suvaldomas ir panaudojamas.

3. DISKURSO ANALIZĖ: MOTYVAI JUNGTI PRIE OSLO KONVENCIJOS

Šio rašto darbo specialiojoje tyrimo dalyje yra nagrinėjamas diskursas susijęs su tarptautiniais susitarimais susijusiais su tyrimo objektu (puolimo be atrankos draudimu)). Šiame skyriuje yra analizuojamas diskursas susijęs su tarptautiniais susitarimais susijusiais su draudimu atlikti puolimą be atrankos - yra nagrinėjamas 2025 m. įvykęs Lietuvos Respublikos pasitraukimas iš Oslo konvencijos ir tais pačiais metais įvykęs Vanuatu Respublikos prisijungimas prie tos pačios Oslo konvencijos. Buvo tiriami du priešingi atvejai

<https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203962329-16/legalizing-politics-politicizing-law-changing-relationship-sovereignty-international-law-michael-savage>.

⁶⁵ Michael Zürn, „The politicization of world politics and its effects: Eight propositions,” *European Political Science Review*, 2014, 6, p.1,

https://www.wzb.eu/system/files/docs/ipl/gg/zurn_2014_the_politicization_of_world_politics_and_its_effects_eight_propositions.pdf.

⁶⁶ Anne Peters, „The refinement of international law: From fragmentation to regime interaction and politicization,” *International Journal of Constitutional Law*, 15 tomas, Nr. 3, Liepa 2017, p. 671–704, <https://doi.org/10.1093/icon/mox056>.

- vienas, kai tarptautinės bendruomenės narys pasitraukė iš tarptautinio susitarimo susijusio su draudimu vykdyti puolimus be atrankos - 2025 m. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Oslo konvencijos atvejis, o kitas atvejis, kai kitas tarptautinės bendruomenės narys prisijungė prie šio tarptautinio susitarimo - 2025 m. Vanuatu Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos atvejis. Tokiu tyrimu buvo siekiama aiškiai atskleisti tarptautinės bendruomenės narių (valstybių) motyvacijas jungtis arba nesijungti prie tarptautinių susitarimų skirtų riboti puolimą be atrankos (ir konkrečiai prie Oslo konvencijos).

3.1. Standartiniai prisijungimo prie Oslo konvencijos argumentai

Valstybių argumentai būti vienos ar kitos tarptautinės sutarties šalimis tiek gali iš esmės sutapti, tiek gali ir kažkiek išsiskirti. Sutapimai natūraliai kyla dėl pačios tarptautinės sutarties specifikos tikimo valstybėms, pavyzdžiui - bendrai tinkančių sutarties tikslų, juk valstybės prie tarptautinės sutarties jungiasi siekdamos bendrų tikslų, o valstybių prisijungimo prie tarptautinės sutarties argumentų skirtumai kyla iš pačių valstybių specifikų skirtingumo. Kadangi šiame rašto darbo skyriuje bus nagrinėjamos ir lyginamos dviejų skirtingų valstybių motyvacijos būti arba nebūti Oslo konvencijos narėmis, tam, kad būtų galima daugiau dėmesio skirti atvejų panašumams ir skirtumams, o ne standartiniams argumentams, prieš lyginamąją analizę atskirai bus pristatyti standartiniai prisijungimo prie Oslo konvencijos argumentai ir konvencijos tikslai. Tikėtina, kad standartiniai argumentai gali pasikartoti valstybių motyvacijoje jungtis prie Oslo konvencijos, todėl juos atskirai aptarus, atvejų lyginamojoje analizėje bus galima susitelkti į tai, ko neaprepia standartiniai argumentai.

Oslo konvencija buvo tarptautinei bendruomenei reikalingas įrankis, turėstantis sustiprinti nepakankamai efektyviai įgyvendinamą Tarptautinę humanitarinę teisę. Prieš sukuriant Oslo konvenciją, Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas savo 2008 m. leidinyje teigė, kad yra įvairių specialiųjų sutarčių, kuriomis yra papildomos Tarptautinės humanitarinės teisės taisyklės, reglamentuojant tam tikrų ginklų naudojimą, tai taip turėtų būti ir specialios sutartys nustatančios kasetinių ginklų naudojimo draudimus, nes vien pasiklojimas bendrosiomis taisyklėmis nėra pakankamas išvengti didžiulių žmonių kančių, nes daugelyje konfliktų, kuriuose buvo panaudota kasetinė amunicija, ginklų naudotojai buvo

profesionalios ginkluotosios pajėgos, apmokytos Tarptautinės humanitarinės teisės, tačiau kasetiniai šaudmenys vis tiek turėjo rimtų pasekmių civiliams gyventojams.⁶⁷ Taigi, Oslo konvencija buvo reikalinga sustiprinti kasetinių ginklų keliamų grėsmių mažinimą.

Oslo konvencija, kuri Osle buvo pateikta pasirašymui 2008 m. gruodžio 3 d. ir įsigaliojo 2010 m. rugpjūčio 1 d., yra skirta tarptautinėmis pastangomis stabdyti kasetinių šaudmenų ir jų likučių naudojimo sukeltas žmonių kančias, užkertant kelią šių ginklų platinimui ir naudojimui.⁶⁸ Konvencija dėl kasetinių šaudmenų yra ne tik didelis pasiekimas tarptautinės bendruomenės atstovams, įsipareigojusiems nutraukti kasetinių šaudmenų daromą žalą, bet ir išskirtinė priemonė, dėl savo praktinių pasiekimų ir sukurto teisinio precedento, bet savo potencialą ši konvencija dar gali išnaudoti ir būdama precedentu išsamesnių ir veiksmingesnių ginklų sutarčių kūrimui.⁶⁹ Konvencija dėl kasetinių šaudmenų jau esamų ginklų kontrolės modelių aprėptį išplečia: 1) atskiru dėmesiu tiek tinkamai veikiantiems, tiek neveikiantiems ginklams; 2) išplėstu draudžiamų ginklų apibrėžimu; 3) sukuriamais naujais įsipareigojimais, nustatant pagalbos aukoms reikalavimus; 4) sukuriamą atgaline data taikoma ginklų naudotojos valstybės atsakomybę už ginklų pašalinimą; 5) sukurta pareiga skatinti konvencijos tikslus bendraujant su valstybėmis, kurios nėra konvencijos šalimis; 6) sudarytomis sąlygomis būsimai privalomai nevyriausybinių ginkluotų grupių kontrolei.⁷⁰ Ši konvencija draudžia naudoti, gaminti, įsigyti, kaupti ir perduoti kasetinius šaudmenis, taip pat padėti bet kam užsiimti draudžiama veikla.⁷¹ Šios konvencijos straipsniams išlygos nėra taikomos,⁷² todėl konvencijos šalys narės prisijungdamos prie konvencijos besąlygiškai prisijungia prie konvencijos numatytų įsipareigojimų. Iš esmės, Konvencija dėl kasetinių šaudmenų yra ne tik svarbi praktinė priemonė skirta kasetinių

⁶⁷ „Cluster Munitions Why do we need a new treaty?“, International Committee of the Red Cross, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., 2,

<https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/cluster-munition-treaty-factsheet.pdf>.

⁶⁸ „Convention on Cluster Munitions“, United Nations Office for Disarmament Affairs, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., <https://disarmament.unoda.org/en/our-work/conventional-arms/convention-cluster-munitions>.

⁶⁹ Bonnie Docherty, „Breaking New Ground: The Convention on Cluster Munitions and the Evolution of International Humanitarian Law“, *Project Muse*, (iš Human Rights Quarterly, 31, 4, lapkritis 2009, p. 934-963), 962-963, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., <https://hrp.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2013/08/31.4.docherty.pdf>.

⁷⁰ Bonnie Docherty, „Breaking New Ground: The Convention on Cluster Munitions and the Evolution of International Humanitarian Law“, *Project Muse*, (iš Human Rights Quarterly, 31, 4, lapkritis 2009, p. 934-963), 962-963, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., <https://hrp.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2013/08/31.4.docherty.pdf>.

⁷¹ Convention on Cluster Munitions“, United Nations Office for Disarmament Affairs, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., <https://disarmament.unoda.org/en/our-work/conventional-arms/convention-cluster-munitions>.

⁷² Convention on Cluster Munitions“, United Nations Office for Disarmament Affairs, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., <https://disarmament.unoda.org/en/our-work/conventional-arms/convention-cluster-munitions>.

šaudmenų naudojimo ribojimui, bet ir unikalus teisinis precedentas papildantis ginklų kontrolės susitarimų galimybes.

3.2. Vanuatu Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos atvejis

Vanuatu Respublika prie Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) prisijungė 2025 m. rugsėjo 5 d.⁷³

1 lentelė - „Vanuatu Respublikos santykis su Oslo konvencija”

Aplinkybės	Vanuatu Respublika
Oslo konvencijos narystės statusas	Konvencijos narė
Prisijungimo/pasitraukimo data	Vanuatu Respublika prie Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų prisijungė 2025 m. rugsėjo 5 d.
Kasetinių ginklų turėjimas ir naudojimas	Vanuatu Respublika nurodė, kad nenaudoja, negamina, nekaupia ir neperduoda kasetinių šaudmenų.
Aukų skaičius valstybės kontroliuojamoje teritorijoje	0
Teritorijos užterštumas kasetiniais sprogmenimis	Teritorija nėra užteršta kasetiniais sprogmenimis
Aktyvumas įgyvendinant įsipareigojimus	Vanuatu Respublika nedalyvauja Konvencijos posėdžiuose, tačiau nuolat balsuoja už svarbią kasmetinę Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos (JTGA) rezoliuciją, kuria skatinama konvencija.

Lentelė yra parengta pagal pilietinės visuomenės tyrimų ir stebėsenos iniciatyvos Landmine and Cluster Munition Monitor 2025 m. duomenis.^{74,75}

⁷³ „Vanuatu Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/vanuatu/cluster-munition-ban-policy>.

⁷⁴ „Vanuatu Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/vanuatu/cluster-munition-ban-policy>.

⁷⁵ Landmine and Cluster Munition Monitor, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/>.

Įvertinus Vanuatu Respublikos santykį su Oslo konvencija, matoma, kad Vanuatu Respublika, būdama nauja nare, dar nerodo aktyvumo Konvencijos posėdžiuose. Vanuatu Respublika nenaudoja kasetinių šaudmenų ir kitaip nedalyvauja jų naudojimo procesuose, bei nėra tiesiogiai nukentėjusi dėl jų naudojimo (jos teritorija nėra užteršta kasetiniais šaudmenimis, bei nėra duomenų, kad jos gyventojai būtų nukentėję nuo kasetinių šaudmenų).

Vertinant Vanuatu Respublikos motyvus prisijungti prie Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), ypač reikšmingi yra pačios valstybės oficialiai įvardijami prisijungimo motyvai. Oficialiame Vanuatu Respublikos pareiškimе per 13-ąją kasetinių šaudmenų konvencijos valstybių narių susitikimą, vykusį 2025 m. rugsėjo 16–19 d., yra įvardijami tokie Vanuatu Respublikos prisijungimo motyvai:

- 1) Įsipareigojimas laikytis tarptautinės humanitarinės teisės principų („Mūsų prisijungimas atspindi tvirtą Vanuatu įsipareigojimą laikytis tarptautinės humanitarinės teisės ir kurti saugesnį bei patikimesnį pasaulį“; „Vanuatu prisijungimas dar kartą patvirtina tvirtą įsipareigojimą siekti humanitarinių konvencijos tikslų ir sustiprina jos vaidmenį skatinant šiuos principus visame pasaulyje“; „Prisijungdama šiuo metu, Vanuatu prisideda prie tarptautinės humanitarinės teisės normatyvinės sistemos stiprinimo, remia atskaitomybę už nesirenkamuosius ginklus ir skatina tolesnį Konvencijos universalizavimą“);
- 2) Nuoseklus Oslo konvencijos palaikymas („Šis žingsnis remiasi ilgamečiu nuolatiniu susiderinimu, įskaitant Vanuatu pritarimą sutarties principams Oslo procese, kuriuo ji buvo sukurta, ir prisijungimą prie konvencijos priėmimo bendru sutarimu Dubline 2008 m. Nors Vanuatu nedalyvavo pasirašymo konferencijoje, nuo 2016 m. ji nuosekliai ir ryžtingai rėmė kasmetinę JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją, kuria skatinama ši sutartis“; „Vanuatu nenaudoja, negamina, nekaupia ir neperduoda kasetinių šaudmenų, o tai reiškia, kad jos esama praktika jau atitinka pagrindinį konvencijos draudimą“);
- 3) Pritarimas kasetinių šaudmenų draudimo stiprinimui („Dabartinėje tarptautinėje situacijoje, kai humanitarinės normos patiria spaudimą ir nuolat pranešama apie naujus kasetinių šaudmenų panaudojimo atvejus, labai svarbu dar kartą patvirtinti ir sustiprinti pasaulinį šių ginklų draudimą“; „Mes sveikiname Konvencijos pasiekimus stigmatizuojant ir mažinant kasetinės amunicijos naudojimą“; „Šių beatodairiškų ginklų daroma žala yra nepriimtina niekur, ir mes esame pasiryžę prisidėti prie visiško

jų panaikinimo”; „Vanuatu ragina visas valstybes, kurios dar nėra šios Konvencijos šalys, nedelsiant prisijungti prie mūsų. Universalizavimas yra labai svarbus siekiant pasaulio be kasetinių šaudmenų”);

- 4) Grėsminga dabartinė situacija („Pone Prezidente, Vanuatu mano, kad dabar pats laikas prisijungti prie Konvencijos”; „Dabartinėje tarptautinėje situacijoje, kai humanitarinės normos patiria spaudimą ir nuolat pranešama apie naujus kasetinių šaudmenų panaudojimo atvejus, labai svarbu dar kartą patvirtinti ir sustiprinti pasaulinį šių ginklų draudimą”);
- 5) Grėsmė pačiai Vanuatu Respublikai („Vanuatu, maža besivystanti salų valstybė, gali būti toli nuo daugelio konfliktų, kuriuose naudojami kasetiniai šaudmenys, tačiau mes esame netoli nuo jų humanitarinio poveikio”);
- 6) Siekimas tarptautinės taikos siekti per daugiašalius susitarimus ir bendradarbiavimą („Mūsų sprendimas atspindi platesnį įsipareigojimą laikytis taisyklėmis pagrįsto daugiašališkumo ir užtikrinti, kad Konvencija išliktų tvirta ir aktualia tarptautinės taikos ir saugumo priemone”; „Tokioms besivystančioms salų valstybėms kaip Vanuatu sėkmingas įgyvendinimas priklauso nuo nuspėjamos ir prieinamos techninės pagalbos bei pajėgumų stiprinimo. Raginame valstybes nares ir partnerius stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, ieškoti regioninių metodų ir užtikrinti, kad nė viena valstybė nebūtų palikta nuošalyje vykdant savo įsipareigojimus”; „Vanuatu yra pasirengusi bendradarbiauti su jumis ir visomis delegacijomis, siekdama užtikrinti, kad Konvencija ir toliau tesėtų savo pažadą apsaugoti bendruomenes, skatinti taiką ir ginti žmogaus orumą”).⁷⁶

Analizuojant Vanuatu Respublikos motyvus prisijungti prie Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), galima išskirti motyvus susijusius su vidaus ir išorės veiksniais, taip pat galima išskirti motyvuose pasireiškiančias prisijungimo prie Oslo konvencijos stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

2 lentelė - „Vanuatu Respublikos buvimo Oslo konvencijos nare motyvų SSGG analizė”

⁷⁶ „Statement by the Republic of Vanuatu 13th Meeting of States Parties to the Convention on Cluster Munitions 16–19 September 2025”, *Convention on Cluster Munitions*, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., <https://www.clusterconvention.org/wp-content/uploads/2025/09/Statement-by-Vanuatu-13-MSP-CCM-1.pdf>.

	Vidaus	Išorės
Stiprybės	Vanuatu Respublika ir taip negamina ir nenaudoja kasetinių šaudmenų.	Oslo konvencija ir jos narių pastangos daro poveikį stigmatizuojant ir mažinant kasetinių šaudmenų naudojimą.
Silpnybės	Vanuatu Respublikai, kaip besivystančiai valstybei, yra reikalinga prieinama tarptautinės bendruomenės techninė pagalba spręsti su ginklų kontrole susijusias problemas bei pajėgumų stiprinimas.	Tarptautinio bendradarbiavimo spragos, kai valstybės būna paliktos nuošalyje savarankiškai vykdyti savo įsipareigojimus.
Galimybės	Vanuatu Respublika yra pasirengusi laikytis įsipareigojimų ir skatinti kitas valstybes jungtis prie Oslo konvencijos.	Oslo konvencijos narių plėtra ir tarptautinio bendradarbiavimo didinimas prisidėtų prie kasetinių šaudmenų ribojimo ir taikos bei žmonių gerovės skatinimo.
Grėsmės	Vanuatu Respublika, nors nėra tiesiogiai nukentėjusi nuo kasetinių šaudmenų, bet jaučia jų naudojimo humanitarinį poveikį.	Grėsminga šiuolaikinė situacija tarptautinėje bendruomenėje. Nauji kasetinių šaudmenų panaudojimo atvejai.

Analizuojant Vanuatu Respublikos motyvus prisijungti prie Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), yra matoma, kad motyvuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai motyvai. Vanuatu Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos teisiniai motyvai pasireiškia per tarptautinės humanitarinės teisės įsipareigojimų akcentavimą ir Oslo konvencijos apibūdinimą kaip teisinės priemonės ir teisinio valstybių įsipareigojimo. Vanuatu Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos politiniai motyvai pasireiškia per tarptautinių grėsmių vertinimus, humanitarinių vertybių akcentavimą, bei tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą.

3.3. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Oslo konvencijos atvejis

Lietuvos Respublikos pasitraukimas iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) įsigaliojo 2025 m. kovo 6 d.⁷⁷

3 lentelė - „Lietuvos Respublikos santykis su Oslo konvencija”

Aplinkybės	Lietuvos Respublika
Oslo konvencijos narystės statusas	Konvencijos buvusi narė
Prisijungimo/pasitraukimo data	Lietuvos Respublika Konvenciją dėl kasetinių šaudmenų pasirašė 2008 m. gruodžio 3 d. ir ratifikavo ją 2011 m. kovo 24 d., o Konvencija šalyje įsigaliojo 2011 m. rugsėjo 1 d. 2024 m. liepos 11 d. Lietuvos vyriausybė pateikė Seimui pasiūlymą pasitraukti iš Konvencijos. Pasitraukimo dekretą Seimas patvirtino 2024 m. liepos 18 d. Jis įsigaliojo 2024 m. liepos 26 d., praėjus dienai po to, kai jį pasirašė Prezidentas. Lietuvos Respublikos pasitraukimas iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų įsigaliojo 2025 m. kovo 6 d.
Kasetinių ginklų turėjimas ir naudojimas	2010 m. Lietuvos Respublika nurodė, kad niekada negamino, nenaudojo ir neperdavė kasetinių šaudmenų ir neturi jokių atsargų, įskaitant skirtas moksliniams tyrimams ar mokymams. Pagal 2024 m. rugsėjo mėn. duomenis, Lietuvos Respublikoje sąžiningai vykdytos Konvencijos prievolės ir Lietuvos Respublika niekada negamino, nekaupė, neperdavė ir nenaudojo kasetinių šaudmenų. Pagal 2024 m. liepos duomenis, Lietuvos Respublika domisi kasetinių šaudmenų įsigijimu.
Aukų skaičius valstybės kontroliuojamoje teritorijoje	0
Teritorijos užterštumas kasetiniais sprogmenimis	Teritorija nėra užteršta kasetiniais sprogmenimis
Aktyvumas įgyvendinant įsipareigojimus	Lietuvos Respublika Konvencijos nare buvo 16 metų, 3 mėnesius ir 3 dienas ir sąžiningai ją įgyvendino, dalyvaudama Konvencijos posėdžiuose ir balsuodama už svarbią kasmetinę Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos (JTGA) rezoliuciją, kuria propaguojama

⁷⁷ „Lithuania Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*; žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/cluster-munition-ban-policy>.

	Konvencija. Pagal skaidrumo įsipareigojimą, Lietuvos Respublika pateikė 13 atnaujintų kasmetinių ataskaitų.
--	---

Lentelė yra parengta pagal pilietinės visuomenės tyrimų ir stebėsenos iniciatyvos Landmine and Cluster Munition Monitor 2025 m. duomenis.⁷⁸⁷⁹

Įvertinus Lietuvos Respublikos santykį su Oslo konvencija, matoma, kad Lietuvos Respublika aktyviai dalyvaudavo Konvencijos posėdžiuose, bet neturi ryškaus ryšio su šia konvencija ribojamais kasetiniais šaudmenimis. Tai, kad Lietuvos Respublika neturi ryškaus ryšio su šia konvencija ribojamais kasetiniais šaudmenimi rodo tai, kad ši valstybė nenaudoja kasetinių šaudmenų ir kitaip nedalyvauja jų naudojimo procesuose, bei nėra tiesiogiai nukentėjusi dėl jų naudojimo (jos teritorija nėra užteršta kasetiniais šaudmenimis, bei nėra duomenų, kad jos gyventojai būtų nukentėję nuo kasetinių šaudmenų). Iš kitos pusės, Lietuvos Respublika yra išreiškusi domėjimąsi pradėti naudoti kasetinius šaudmenis.

Vertinant Lietuvos Respublikos motyvus pasitraukti iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), ypač reikšmingi yra pačios valstybės oficialiai įvardijami pasitraukimo motyvai. Oficialiame 2024 m. rugsėjo 6 d. Lietuvos Respublikos pranešime apie pasitraukimą iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), yra įvardijami tokie Lietuvos Respublikos pasitraukimo motyvai:

- 1) Nepasiteisinusios viltys, kad ir visos kitos regiono valstybės prisijungs prie Oslo konvencijos („Lietuvos Respublika buvo viena pirmųjų šalių, pasirašiusių Konvenciją Osle 2008 m. gruodžio 3 d., parodydama pavyzdį Baltijos regiono šalims. Pasirašydama Konvenciją, Lietuvos Respublika tikėjosi, kad, sekdamas šiuo pavyzdžiu, prie Konvencijos prisijungs ir visos kitos regiono valstybės”; „laikui bėgant kintanti mūsų regiono saugumo situacija parodė, kad šios viltys neišsipildė. Viena šalis net ne tik neprisijungė prie Konvencijos, bet ir, pažeisdama Jungtinių Tautų Chartijoje įtvirtintus principus, pradėjo neišprovokuotą agresiją prieš Ukrainą ir šio ginkluoto konflikto metu plačiai naudojo kasetinius šaudmenis”);

⁷⁸ „Lithuania Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/cluster-munition-ban-policy> .

⁷⁹ Landmine and Cluster Munition Monitor, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/> .

- 2) Besikeičiant regiono saugumo situacijai norima turėti didesnę gynybos priemonių spektrą („atsižvelgdama į besikeičiančią regioninio saugumo dinamiką ir geopolitines grėsmes, Lietuvos Respublika iš naujo įvertino savo gynybos strategijas ir pajėgumus, nustatydamą, kad dabartinė saugumo aplinka reikalauja išlaikyti visą gynybos priemonių spektrą, įskaitant kasetinius šaudmenis, siekiant užtikrinti nacionalinę saugumą ir apsaugoti mūsų piliečius, pabrėždama, kaip svarbu išlaikyti įvairų arsenalą, kad būtų galima veiksmingai reaguoti į galimas agresijas”);
- 3) Kasetiniai šaudmenys yra svarbūs gynybai bei veikia kaip atgrasymo priemonė („Lietuvos Respublika susiduria su unikaliais strateginiais gynybos iššūkiais, reikalaujančiais lankstumo ir pasirengimo reaguoti į įvairius karinius scenarijus, o kasetiniai šaudmenys atlieka itin svarbų vaidmenį šalies gynybinėse operacijose ir atgrasymo strategijose, o pasitraukimas iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų leis Lietuvai išlaikyti šiuos pajėgumus be apribojimų, taip sustiprinant bendrą gynybos poziciją”);
- 4) Kasetinių šaudmenų technologinė pažanga sumažino nesprogusių sprogmenų ir civilių aukų riziką („reikšminga kasetinių šaudmenų technologijos ir tikslumo pažanga sumažino nesprogusių sprogmenų ir civilių aukų riziką, todėl Lietuvos Respublika yra įsipareigojusi naudoti šiuos pažangius sprogmenis, kurie apima patobulintus saugos mechanizmus ir savaiminio susinaikinimo funkcijas, taip sumažindama su jų naudojimu susijusias humanitarines problemas, o pasitraukdama iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų, Lietuva gali toliau investuoti į šias patobulintas technologijas ir atsakingai jas diegti”);
- 5) Pasitraukimas iš Oslo konvencijos netrukdo Lietuvos Respublikai ir toliau laikytis tarptautinės humanitarinės teisės ir siekti jos tikslų („pasitraukdama iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų, Lietuvos Respublika tebėra tvirtai įsipareigojusi kuo labiau sumažinti karinių operacijų humanitarinį poveikį, toliau laikydamasi tarptautinės humanitarinės teisės, teikdama pirmenybę civilių gyvybių ir turto apsaugai, dedant pastangas pašalinti nesprogusius

sprogmenis ir remti ginkluotų konfliktų aukas tiek šalies viduje, tiek tarptautiniu mastu”).⁸⁰

Vertinant Lietuvos Respublikos motyvus pasitraukti iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), svarbu yra įvertinti ir viešajame diskurse oficialiai pateikiamus Lietuvos Respublikos pasitraukimo motyvus. Pilietinės visuomenės tyrimų ir stebėsenos iniciatyvos Landmine and Cluster Munition Monitor, kuri vykdo tyrimus ir stebėseną vardan tarptautinių kampanijų skirtų uždrausti sausumos minas ir kasetinius šaudmenis, puslapyje kuriame yra pristatomas Lietuvos Respublikos atvejis yra cituojami net keli Lietuvos Respublikos visuomeninio transliuotojo LRT (Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija) straipsniai apie Lietuvos Respublikos valstybinių institucijų atstovų pasisakymus Lietuvos Respublikos narystės Konvencijoje dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) tema.⁸¹ Lietuvos respublikos visuomeninis transliuotojas LRT publikavo ne vieną straipsnį, kuriame yra pateikiamos valstybinių institucijų atstovų pozicijos apie pasitraukimą iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos). Landmine and Cluster Munition Monitor internetiniame puslapyje yra cituojamas 2023 m. rugpjūčio 21 d. straipsnis, kuriame tuometinis Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas pasisako, kad tikisi, kad Lietuvos Respublika pasitrauks iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų, draudžiančios naudoti, perduoti ir gaminti kasetinius šaudmenis, tam, kad galėtų įsigyti ir naudoti kasetinius šaudmenis.⁸² Kitas Landmine and Cluster Munition Monitor internetiniame puslapyje cituojamas LRT straipsnis yra (beveik vieneriais metais vėliau publikuotas) 2024 m. liepos 28 d. straipsnis, kuriame pranešama, kad Lietuvos Respublikos Seimas nusprendė, kad Lietuvos Respublika pasitrauks iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų draudimo, bei nurodoma, kad Lietuvos Respublikos valdžia teigia, kad tarptautiniai teisiniai apribojimai riboja Lietuvos Respublikos ir jos teritorijoje veikiančių sąjungininkų gynybinius pajėgumus ir kovinę galią bei mažina atgrasymo veiksmingumą, o tuometinis Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministras Laurynas Kasčiūnas cituojamas teigiantis, kad planuoja vizitus skirtus aptarti kasetinių šaudmenų įsigijimą, mat pasitraukdama iš šio susitarimo, Lietuvos

⁸⁰ „Depositary Notification: Convention on Cluster Munitions: Lithuania: Notification of Withdrawal,” *UN Secretary-General*, 2024 m. rugsėjo 6 d., žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2024/CN.347.2024-Eng.pdf>.

⁸¹ „Lithuania Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/cluster-munition-ban-policy>.

⁸² „Defence minister hopes Lithuania will withdraw from Convention on Cluster Munitions”, *Lithuanian National Radio and Television*, 2023 m. rugpjūčio 21 d., <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2059337/defence-minister-hopes-lithuania-will-withdraw-from-convention-on-cluster-munitions>.

Respublika ketina kartu su sąjungininkais įsigyti kasetinių šaudmenų.⁸³ Šie vienerių metų skirtumu publikuoti straipsniai parodo, kad, net ir keičiantis Lietuvos Respublikos valdžios atstovams, Lietuvos Respublika tęsė nuoseklią poziciją pasitraukti iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) vardan to, kad valstybė galėtų geriau apsiginti nuo iškilusių grėsmių. Šiuose straipsniuose minimi pasitraukimo iš Oslo konvencijos motyvai yra politinio pobūdžio, nes dėmesį skiria politiniams tikslams (saugumo didinimui), o ne pačios konvencijos ar tarptautinės humanitarinės teisės problemų kritikai.

Reaguodama į Lietuvos Respublikos pasitraukimą iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), tarptautinė bendruomenė atkreipė dėmesį į šios konvencijos ir tarptautinės humanitarinės teisės svarbą. Iniciatyvos Landmine and Cluster Munition Monitor internetiniame puslapyje skirtame Lietuvos Respublikos atvejui yra ne tik pabrėžiamas tarptautinės bendruomenės susirūpinimas dėl Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) (t.y. nurodoma, kad nuo 2024 m. rugsėjo mėn. daugiau nei 46 valstybės pareiškė susirūpinimą arba apgailestavimą dėl Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš konvencijos, kaip tai padarė ir JT generalinis sekretorius, Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas (TRKK), Kasetinės šaudmenų koalicija (CMC) ir kiti), bet ir yra atkreipiamas dėmesys, kad, iki Lietuvos Respublikos planų pasitraukti iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), Lietuvos Respublika aktyviai dalyvavo su šia konvencija susijusiose veiklose, bei 2024 m. gruodį prieštaringai tiek pirmą kartą susilaikė balsuojant dėl svarbios metinės JT Generalinės Asamblėjos rezoliucijos, kuria skatinamas Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų įgyvendinimas, tiek 2024 m. gruodžio 17 d. balsavo už JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją dėl Sirijos, kurioje „griežčiausiai smerkiamas“ kasetinių šaudmenų naudojimas.⁸⁴ Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) plėtros siekiantieji akivaizdžiai apeliavo į humanitarinius tikslus ir ankstesnę Lietuvos Respublikos poziciją kasetinių šaudmenų atžvilgiu.

Analizuojant Lietuvos Respublikos motyvus pasitraukti iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos), reikėtų analizuoti motyvus būti šios konvencijos nare. Galima išskirti motyvus susijusius su vidaus ir išorės veiksniais, taip pat galima išskirti motyvuose

⁸³ „Lithuania leaves convention banning cluster munitions“, *Lithuanian National Radio and Television*, 2024 m. liepos 28 d.,

<https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2321829/lithuania-leaves-convention-banning-cluster-munitions> .

⁸⁴ „Lithuania Cluster Munition Ban Policy“, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/cluster-munition-ban-policy> .

pasireiškiančias prisijungimo prie Oslo konvencijos stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

4 lentelė - „Lietuvos Respublikos buvimo Oslo konvencijos nare motyvų SSGG analizė”

	Vidaus	Išorės
Stiprybės	Lietuvos Respublika ir taip negamina ir nenaudoja kasetinių šaudmenų, todėl iškart atitinka dalį Oslo konvencijos įpareigojimų.	Oslo konvencijos plėtra suinteresuota tarptautinė bendruomenė rodė paramą ir palaikymą Lietuvos Respublikos buvimui šios konvencijos nare.
Silpnybės	Buvimas Oslo konvencijos nare riboja valstybės savęs gynimo ir priešišku valstybių atgrasymo galimybes.	Oslo konvencija riboja kasetinių šaudmenų naudojimą neatsižvelgiant į skirtingas aplinkybes ar skirtingas kasetinių šaudmenų technologijas.
Galimybės	Narystė Oslo konvencijoje padeda valstybei spręsti vidines su kasetiniais šaudmenimis susijusias problemas, kaip pavyzdžiui mažinant teritorijos užterštumą, bet tai nėra aktualu Lietuvai, nes jos teritorija nėra užteršta kasetiniais šaudmenimis.	Tarptautinio bendradarbiavimo (plečiant kasetinių šaudmenų ribojimą) galimybės.
Grėsmės	Narystė Oslo konvencijoje padeda valstybei apsisaugoti nuo politikų ir gynybos atstovų sprendimų galimai keliančių riziką užteršti valstybės teritoriją kasetiniais šaudmenimis ir rizikuojančių sukelti civilių gyventojų aukas.	Buvimas Oslo konvencijos nare apsunkina bendradarbiavimą su partneriais, kurie nėra šios konvencijos nariais. Pasitraukimas iš Oslo konvencijos užtrunka, todėl buvimas nare gaišintų galimybę veikti su kasetiniais šaudmenimis, jei toks poreikis atsirastų.

Analizuojant Lietuvos Respublikos motyvus būti Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) nare matyti, kad motyvuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai

motyvai. Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos teisiniai motyvai pasireiškia per tarptautinės humanitarinės teisės įsipareigojimų akcentavimą. Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos politiniai motyvai pasireiškia per tarptautinių grėsmių vertinimus. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Oslo konvencijos motyvuose dominuoja politiniai motyvai, esą Oslo konvencija riboja galimybes apsiginti, todėl narystė joje netinka dabartinių grėsmių saugumui kontekste.

3.4. Dviejų atvejų palyginimas

Net labai skirtingų valstybių priežastys tapti Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) narėmis yra panašios. Šiame rašto darbo skyriuje buvo pristatyti du skirtingi dviejų valstybių - Vanuatu Respublikos ir Lietuvos Respublikos - santykiai su Oslo konvencija. Abi valstybės yra labai skirtingos, nes skiriasi ne tik dydžiu ir gyventojų kiekiu, bet ir lokacija, saugumo grėsmėmis ir kitais aspektais. Panagrinėjus analizuotų valstybių bruožus ir narystes tarptautiniuose susitarimuose draudžiančiuose pulti be atrankos galima matyti, kad šios valstybės turi esminių tarpusavio skirtumų.

5 lentelė - „Vanuatu Respublikos ir Lietuvos Respublikos ir jų santykių su Oslo konvencija palyginimas”

Aplinkybės	Vanuatu Respublika	Lietuvos Respublika
Bendrinė informacija apie valstybes		
Teritorija ir gyventojai Valstybės plotas: Valstybės gyventojų skaičius:	12 189 km ² 320 000 gyventojų	65 300 km ² 2,89 mln. gyventojų
Geografinės aplinkybės Lokacija: Kaimyninės valstybės:	Salų valstybė Ramiajame vandenyne, Melanezijoje. Nėra sausumos kaimynų.	Valstybė Vidurio Europoje. Šiaurėje ribojasi su Latvija, rytuose ir pietuose – su Baltarusija, pietvakariuose – su Lenkija ir Rusija.

Saugumo situacija	Taika	Taika
Santykis su Oslo konvencija		
Oslo konvencijos narystė	Prie Konvencijos prisijungė 2025 m. rugsėjo 5 d.	Iš Konvencijos pasitraukė 2025 m. kovo 6 d.
Kasetinių šaudmenų situacija valstybėje	Nenaudoja, negamina, nekaupia ir neperduoda. Teritorija nėra užteršta, nėra gyventojų aukų.	Nenaudoja, negamina, nekaupia ir neperduoda. Domisi įsigijimu. Teritorija nėra užteršta, nėra gyventojų aukų.
Narystė kituose tarptautiniuose daugiašaliuose susitarimuose skirtuose kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu		
1949 m. Ženevos konvencijos ir jų pirmasis papildomas protokolai	Nėra nare	Yra nare nuo 1992 m. sausio 15 d.
Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo	Nėra nare	Yra nare nuo 1998 m. birželio 3 d.
1997 m. konvencija dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencija)	Yra nare nuo 2005 m. rugsėjo 16 d. (pasirašė 1997 m. gruodžio 4 d.).	Buvo nare nuo 2003 m. gegužės 12 d. (pasirašė 1999 m. vasario 26 d.). 2025 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pateikė Generaliniam Sekretoriui pranešimą apie pasitraukimą. Pasitraukimas Lietuvai įsigaliojo 2025 m. gruodžio 27 d.
1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas	Yra nare nuo 2011 m. gruodžio 2 d.	Yra nare nuo 2003 m. gegužės 12 d.

Lentelė yra parengta pagal pilietinės visuomenės tyrimų ir stebėsenos iniciatyvos Landmine and Cluster Munition Monitor 2025 m. duomenis,⁸⁵⁸⁶⁸⁷ įvairius 2025-2026 m. duomenis apie valstybes⁸⁸⁸⁹ ir 2026 m. duomenis apie valstybių narystės statusus tarptautiniuose susitarimuose.⁹⁰⁹¹⁹²⁹³

Vanuatu Respubliką ir Lietuvos Respubliką vienija humanitarinis tikslas - sumažinti žmonių kančias, todėl abi šios valstybės prisijungė prie Oslo konvencijos. Abi lygintos valstybės yra labai skirtingos: Lietuvos Respublika yra 5 kartus didesnė ir turi 9 kartus daugiau gyventojų nei Vanuatu Respublika, valstybės yra skirtinguose regionuose ir t.t. Tai, kad abi šias valstybes galėjo suvienyti narystė Oslo konvencijoje, yra suprantama, nes Oslo konvencija yra siekiama universalaus humanitarinio tikslo - sumažinti žmonių kančias. Abi šias valstybes taip pat vienija tai, kad abi jos nenaudoja, negamina, nekaupia ir neperduoda kasetinių šaudmenų, o jų teritorijos nėra užterštos šiais šaudmenimis, bei nėra užfiksuota jų gyventojų aukų. Vis tik šias valstybes skiria ir tai, kad 2025 m. Vanuatu Respublika prisijungė prie Oslo konvencijos, o Lietuvos Respublika tais pačiais metais pasitraukė iš Oslo konvencijos. Tai, kad Lietuvos Respublika pasitraukė iš Oslo konvencijos nerodo, kad Lietuvoje būtų pasikeitęs vertybinis ar teisinis požiūris į Oslo konvenciją, nes pasitraukimo iš konvencijos argumentuose Lietuvos Respublika neįvardina kritikos Oslo konvencijos tikslams ar teisiniams dėmenims. Lietuvos Respublikos nuoseklią paramą tarptautinės humanitarinės teisės tikslams apsaugoti žmones rodo ir Lietuvos Respublikos narystė kituose

⁸⁵ „Vanuatu Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/vanuatu/cluster-munition-ban-policy>.

⁸⁶ „Lithuania Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/cluster-munition-ban-policy>.

⁸⁷ Landmine and Cluster Munition Monitor, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/>.

⁸⁸ „The EU and the Pacific Island countries Between climate change and geopolitical rivalries”, *European Parliament*, 2025,

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/772875/EPRS_BRI\(2025\)772875_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/772875/EPRS_BRI(2025)772875_EN.pdf).

⁸⁹ „Lietuva”, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://www.vle.lt/straipsnis/lietuva-8/>.

⁹⁰ „1. Vienna Convention on the Law of Treaties”, *United Nations Treaty Collection*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXIII-1&chapter=23&Temp=mtdg3&clang=en.

⁹¹ „2. Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which may be deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects (with Protocols I, II and III)”, *United Nations Treaty Collection*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-2&chapter=26&clang=en.

⁹² „5. Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction”, *United Nations Treaty Collection*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-5&chapter=26&clang=en.

⁹³ „States Parties - Chronological list UN Treaty - Rome Statute of the International Criminal Court”, *Assembly of States Parties to the Rome Statute*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://asp.icc-cpi.int/states-parties/states-parties-chronological-list>.

tarptautiniuose daugiašaliuose susitarimuose skirtuose kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu, matomai Lietuvos Respublika žymiai aktyviau dalyvauja šiuose tarptautiniuose susitarimuose nei Vanuatu Respublika. Šių valstybių išsiskyrusią poziciją dėl narystės Oslo konvencijoje paaiškina politiniai Lietuvos Respublikos argumentai - augant saugumo grėsmėms siekiama padidinti gynybos ir atgrasymo galimybes.

Vanuatu Respublikos motyvuose prisijungti prie Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai argumentai, o Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) argumentuose dominuoja politiniai argumentai. Analizuojant Vanuatu Respublikos motyvus tapti Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) nare, pastebima, kad motyvuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai motyvai. Vanuatu Respublikos prisijungimo prie Oslo konvencijos teisiniai motyvai pasireiškia per tarptautinės humanitarinės teisės įsipareigojimų mažinti žmonių kančias akcentavimą ir Oslo konvencijos apibūdinimą kaip teisinės priemonės ir teisinio valstybių tarpusavio bendradarbiavimo įsipareigojimo. Vanuatu Respublikos tapimo Oslo konvencijos nare politiniai motyvai pasireiškia per tarptautinių grėsmių vertinimus, humanitarinių vertybių akcentavimą, bei tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą. Analizuojant Lietuvos Respublikos motyvus būti Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos) nare, yra matoma, kad motyvuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai motyvai. Lietuvos Respublikos buvimo Oslo konvencijos nare teisiniai motyvai pasireiškia per tarptautinės humanitarinės teisės įsipareigojimų akcentavimą, o Lietuvos Respublikos buvimo Oslo konvencijos nare politiniai motyvai pasireiškia per tarptautinių grėsmių vertinimus. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Oslo konvencijos motyvuose dominuoja politiniai motyvai, nurodant, kad Oslo konvencija riboja valstybės galimybes apsiginti augančių saugumo grėsmių regione situacijoje, todėl narystė Oslo konvencijoje nebėra tinkama dabartinių grėsmių saugumui kontekste. Taigi, tiek Vanuatu Respublikos, tiek Lietuvos Respublikos motyvai būti Oslo konvencijos narėmis yra panašūs vertybinėje ir teisinėje plotmėje, vis tik dėl skirtingų politinių saugumo grėsmių vertinimų išsiskiria valstybių sprendimai būti Oslo konvencijos narėmis ir Vanuatu Respublika nusprendžia tapti Oslo konvencijos nare, o Lietuvos Respublika nusprendžia pasitraukti iš Oslo konvencijos.⁹⁴⁹⁵

⁹⁴ „Vanuatu Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/vanuatu/cluster-munition-ban-policy> .

⁹⁵ „Lithuania Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/cluster-munition-ban-policy> .

4. DISKURSO ANALIZĖ: MOTYVAI JUNGTI PRIE OTAVOS KONVENCIJOS

Šiame skyriuje yra analizuojamas diskursas susijęs su tarptautiniais susitarimais susijusiais su draudimu atlikti puolimą be atrankos - yra nagrinėjamas 2025 m. įvykęs Lietuvos Respublikos pasitraukimas iš Otavos konvencijos ir tais pačiais metais įvykęs Maršalo Salų Respublikos prisijungimas prie tos pačios Otavos konvencijos. Buvo nagrinėjami du priešingi atvejai - vienas, kai tarptautinės bendruomenės narys pasitraukė iš tarptautinio susitarimo susijusio su draudimu vykdyti puolimus be atrankos - 2025 m. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos atvejis, o kitas atvejis, kai kitas tarptautinės bendruomenės narys prisijungė prie šio tarptautinio susitarimo - 2025 m. Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos atvejis. Tokiu tyrimu buvo siekiama atskleisti tarptautinės bendruomenės narių (valstybių) motyvacias jungtis arba nesijungti prie tarptautinių susitarimų skirtų riboti puolimą be atrankos (ir konkrečiai prie Otavos konvencijos).

4.1. Standartiniai prisijungimo prie Otavos konvencijos argumentai

Kadangi šiame rašto darbo skyriuje bus nagrinėjamos ir lyginamos dviejų skirtingų valstybių motyvacijos būti arba nebūti Otavos konvencijos narėmis, tam, kad būtų galima daugiau dėmesio skirti atvejų panašumams ir skirtumams, o ne standartiniams argumentams, prieš lyginamąją analizę atskirai bus pristatyti standartiniai prisijungimo prie Otavos konvencijos argumentai ir konvencijos tikslai. Tikėtina, kad standartiniai argumentai gali pasikartoti valstybių motyvacijoje jungtis prie Otavos konvencijos, todėl juos atskirai aptarus, atvejų lyginamojoje analizėje bus galima susitelkti į tai, ko neaprepia standartiniai argumentai.

Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas yra pasmerkęs priešpėstines minas, kaip sukeliančias siaubingą poveikį, ypač masiškai žalojančią ir žudančią civilius gyventojus.⁹⁶ Otavos konvencija yra unikali, nes ja siekiama pašalinti priešpėstines minas kaip ginklą iš kovinių pajėgų arsenalo, siekiant šio tikslo, sutartyje nustatoma ir draudžiama plati veiklos sritis, ypač šio ginklo kūrimas, gamyba, kaupimas, perdavimas ir naudojimas, o toks išsamus požiūris buvo tarptautinės humanitarinės teisės naujove.⁹⁷ Vien priešpėstinių minų ribojimo civilių apsaugojimui nepakako, nes ir po pasaulį jau pasklidusios priešpėstinės minos skleidžia pavojų, todėl Otavos konvencija įpareigoja valstybes nars per 10 metų nuo jos įsigaliojimo pašalinti visas žemėje esančias priešpėstines minas, kurios yra tos valstybės jurisdikcijai priklausančiose arba kontroliuojamose užminuotose teritorijose.⁹⁸ Otavos konvencijos rengimo metu buvo manyta, kad išlygų darymo galimybė neišvengiamai pakenktų sutarties tikslui visiškai uždrausti priešpėstines minas, todėl, nors išlygų draudimai tarptautinėje humanitarinėje teisėje yra neįprasti, jokioms otavos konvencijos nuostatomis išlygos nėra galimos, tai yra pasirašymo ar vėlesnio prisijungimo metu valstybė neturi teisės vienašališkai pareikšti, kad nesilaikys vienos ar kelių šių nuostatų.⁹⁹ Taigi, Otavos konvencija buvo naujoviška teisinė priemonė skirta riboti priešpėstinių minų naudojimą.

4.2. Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos atvejis

Maršalo Salų Respublika prie 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos) prisijungė 2025 m. rugsėjo 1 d.¹⁰⁰

⁹⁶ „Ottawa Convention: "2025 was the aspirational deadline for achieving a mine-free world. We still have a long way to go", International Committee of the Red Cross, 2022 m. lapkričio 21 d., žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0702_ottawa_explained.pdf.

⁹⁷ „Banning anti-personnel mines the Ottawa treaty explained”, International Committee of the Red Cross, 1998, 5-6, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0702_ottawa_explained.pdf.

⁹⁸ „Banning anti-personnel mines the Ottawa treaty explained”, International Committee of the Red Cross, 1998, 7, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0702_ottawa_explained.pdf.

⁹⁹ „Banning anti-personnel mines the Ottawa treaty explained”, International Committee of the Red Cross, 1998, 10, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0702_ottawa_explained.pdf.

¹⁰⁰ „Marshall Islands Mine Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/marshall-islands/mine-ban-policy>.

6 lentelė - „Maršalo Salų Respublikos santykis su Otavos konvencija”

Aplinkybės	Maršalo Salų Respublika
Otavos konvencijos narystės statusas	Konvencijos narė
Prisijungimo/pasitraukimo data	1997 m. gruodžio 4 d. Maršalo Salų Respublika pasirašė Otavos konvenciją, o ją ratifikavo 2025 m. kovo 12 d. Narystė Otavos konvencijoje Maršalo Salų Respublikai įsigaliojo 2025 m. rugsėjo 1 d.
Priešpėstinių minų turėjimas ir naudojimas	Maršalo Salų Respublika kelis kartus nurodė, kad niekada negamino, nenaudojo ir nekaupė priešpėstinių minų, bet Maršalo Salų Respublika dar turi ir oficialiai patvirtinti savo statusą be priešpėstinių minų, pateikdama savo pradinę (Otavos konvencijos 7 straipsnio reikalaujamą) skaidrumo ataskaitą. Nėra aišku ar Jungtinės Amerikos Valstijos Maršalo Salų Respublikoje neturi kokių nors priešpėstinių minų atsargų.
Aukų skaičius valstybės kontroliuojamoje teritorijoje	0
Teritorijos užterštumas priešpėstinėmis minomis	Maršalo Salų Respublikos teritorija yra užteršta apleistais sprogstamaisiais užtaisais ir nesprogusiais užtaisais, likusiais nuo Antrojo pasaulinio karo.
Aktyvumas įgyvendinant įsipareigojimus	Maršalo Salų Respublika pasirašė Otavos konvenciją dar 1997 m. gruodžio 4 d., bet ratifikavo ją tik 2025 m. kovo 12 d. Maršalo Salų Respublika nedalyvavo derybose dėl Otavos konvencijos, tačiau 1996 ir 1997 m. balsavo už Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucijas, raginančias uždrausti priešpėstines sausumos minas. 2008 m. lapkritį Maršalo Salų Respublika pirmą kartą dalyvavo Otavos konvencijos narių susitikime ir pareiškime išreiškė tvirtą paramą Otavos konvencijos tikslams ir uždaviniams, tačiau teigė, kad tuo metu negali ratifikuoti konvencijos dėl savo santykių su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis.

Lentelė yra parengta pagal pilietinės visuomenės tyrimų ir stebėsenos iniciatyvos Landmine and Cluster Munition Monitor 2025 m. duomenis.¹⁰¹¹⁰²

Įvertinus Maršalo Salų Respublikos santykį su 1997 m. Konvencija dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencija), yra matoma, kad Maršalo Salų Respublika, yra įdomi Otavos konvencijos narė. Maršalo Salų Respublikos santykiuose su Otavos konvencija yra įvairių prieštara: nors Maršalo Salų Respublika Otavos konvenciją pasirašė dar 1997 m., bet ilgai (iki 2025 m.) delsė ją ratifikuoti; nors Maršalo Salų Respublika teigia neturinti ir nenaudojanti priešpėstinių minų, bet nėra aišku ar jos teritorijoje priešpėstinių minų atsargų neturi Jungtinės Amerikos Valstijos.

Vertinant Maršalo Salų Respublikos motyvus prisijungti prie 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), ypač reikšmingi yra pačios Maršalo Salų Respublikos oficialiai įvardijami prisijungimo motyvai. 2025 m. kovo 12 d. neišsamiaame Depozitoriumo pranešime dėl Maršalo Salų Respublikos Otavos konvencijos ratifikavimo,¹⁰³ nėra nurodomos Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos priežastys, todėl svarbu įvertinti tuometinius oficialių Maršalo Salų Respublikos atstovų pasisakymus.

2025 m. birželio 20 d., tarpsesinio susitikimo Ženevoje metu, Maršalo Salų Respublikos ambasadorė nurodė tokias Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos priežastis:

- 1) Tarptautinės humanitarinės teisės įsipareigojimai („Mūsų sprendimas ratifikuoti kilo iš mūsų tvirto įsipareigojimo laikytis humanitarinių principų, kurie yra tarptautinės teisės pagrindas. Tikimės pasiūsti aiškią žinią – tiek Ramiajame vandenyne, tiek už jo ribų – kad mūsų regionas ir pasaulis turi tvirtai laikytis įsipareigojimo kurti pasaulį be minų”);

¹⁰¹ „Marshall Islands Mine Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/marshall-islands/mine-ban-policy>.

¹⁰² Landmine and Cluster Munition Monitor, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/>.

¹⁰³ „Convention on the prohibition of the use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel mines and on their destruction Oslo, 18 September 1997 Marshall Islands: Ratification”, *UN Secretary-General*, 2025 m. kovo 12 d., žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2025/CN.125.2025-Eng.pdf>.

- 2) Priešpėstinės minos nesuderinamos su Maršalo Salų Respublikos vertybinėmis nuostatomis („Priešpėstinių minų humanitarinė ir aplinkosauginė žala nesuderinama su mūsų žmonių vertybėmis ir tarptautinės bendruomenės siekiais. Maršalo Salos tiki daugiašališkumu, nusiginklavimu ir žmogaus teisių bei aplinkosaugos skatinimu. Mūsų Otavos konvencijos ratifikavimas yra konkreti šio įsitikinimo išraiška”);
- 3) Humanitariniai tikslai apsaugoti žmones nuo kančių („Mūsų sprendimas ratifikuoti šią konvenciją atspindi ir mūsų moralinę pareigą, ir praktinį susirūpinimą civilių, ypač vaikų, kurie yra pagrindinės priešpėstinių minų aukos, gerove. Šie ginklai ir toliau kasmet žudo ir žaloja tūkstančius žmonių, dažnai ilgai po to, kai kovos jau pasibaigusios. Jie yra nesirenkantys, keliantys nuolatinę grėsmę civiliams tiek karo, tiek taikos metu. Šiandieninėje didėjančios geopolitinės įtampos aplinkoje turime nedviprasmiškai ginti per dešimtmečius padarytą humanitarinę pažangą. Otavos konvencija išlieka pasaulinių pastangų panaikinti šių ginklų sukeltas kančias kertiniu akmeniu, ir mes negalime leisti, kad šios normos būtų susilpnintos”);
- 4) Priešpėstinių minų gamtai keliama žala („Kaip maža besivystanti salų valstybė, mes puikiai suprantame ryšį tarp taikos ir saugumo, žmogaus teisių ir tvaraus vystymosi. Minos trukdo visiems trims. Jos ne tik kelia pavojų gyvybėms, bet ir daro žemę netinkamą gyventi ir dirbti. Jų pasekmės aplinkai yra sunkios – sukelia dirvožemio degradaciją, miškų naikinimą, vandens užterštumą sunkiaisiais metalais ir biologinės įvairovės nykimą. Šis poveikis pažeidžia, be kita ko, žmogaus teisę į švarią, sveiką ir tvarią aplinką ir kelia pavojų ateities kartų pragyvenimui”);
- 5) Paveldo išsaugojimas („Šiuose atoluose gyvena tradicinės bendruomenės, kurios yra gyvybiškai svarbių ekosistemų ir kultūros paveldo saugotojos. Jų saugumas yra ne tik nacionalinis prioritetas – tai regioninis ir pasaulinis imperatyvas”);
- 6) Karo ir jo liekanų patirtis („Vis dėlto, būdamos vienu įnirtingiausių Antrojo pasaulinio karo mūšių vieta, mes puikiai žinome niokojantį minų pagrindų vykdomo karo poveikį ir jo ilgalaikį poveikį. Karo liekanos, įskaitant nesprogusius sprogmenis, ir toliau kelia pavojų kai kurioms mūsų teritorijos dalims, ypač kaimyninėms saloms ir atolams. Nors šeštajame dešimtmetyje buvo imtasi didelio masto demilitarizacijos pastangų, dėl tankios augmenijos

ir sunkių oro sąlygų kai kurios vietovės greičiausiai liko nepastebėtos”; „Kaip tauta, vis dar išgyvenanti skausmingą branduolinių ginklų bandymų palikimą, mes taip pat žinome, ką reiškia gyventi su praeitimi, kurios nepasirinkome. Branduolinė tarša vis dar tvyro mūsų dirvožemyje ir vandenyje – nuodija mūsų aplinką ir mūsų istoriją. Suprantame skausmą, kurį sukelia bešališki ginklai, o mūsų patirtis su šiais ginklais dar kartą patvirtina, kad tai turi apsiriboti istorija”);

- 7) Tarptautinis bendradarbiavimas ir solidarumas dėl bendrų tikslų („Mūsų Ramiojo vandenyno kaimynams: susikibkime rankomis, kad įgyvendintume bendrą viziją – regioną be sausumos minų. Ramiojo vandenyno gyventojai visada tvirtai stovėjo susidūrę su pasaulinėmis krizėmis. Galime tai padaryti dar kartą ir susivienyti prieš bešališkų ginklų rykštę”; „Prisijungdami prie šios sutarties, mes solidarizuojamės su visomis tautomis ir bendruomenėmis, kurias paveikė šie ginklai. Tiems, kurie persvarsto savo įsipareigojimus, mūsų įsipareigojimas humanitarinėms vertybėms turi būti nepajudinamas net ir baimės bei abejonių metu. Jūs turite laikytis kurso ir būti ištikimi principams, kurie apibrėžia jus kaip tautą. Maršalo Salos didžiuojasi galėdamos prisidėti prie kolektyvinių pastangų kartą ir visiems laikams panaikinti sausumos minas ir užtikrinti, kad jokia bendruomenė, nei dabar, nei ateityje, neneštų jų palikimo”).¹⁰⁴

Maršalo Salų Respublikos ambasadorės kalba yra parašyta laisvesniu formatu, nei oficialumo įrėminami oficialūs valstybių raštai skirti prisijungimui prie konvencijų, todėl joje pasireiškia ir vaizdingesnė kalba, ir emocinis apeliavimas. 2025 m. birželio 20 d., tarpresinio susitikimo Ženevoje metu, Maršalo Salų Respublikos ambasadorės pasakytoje kalboje nėra apsiribojama tik Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos priežasčių išdėstymu. Šioje kalboje yra jaučiamas ištisai besitęsiantis emociingas vertybinis fonas apeliuojantis į humanitarines vertybes. Taip pat yra minima sava skausminga patirtis su karo reliktais ir solidarumas su kitomis aukomis. Ši kalba pasižymi ir tuo, kad joje kreipiamasi ir į valstybes pasitraukiančias iš Otavos konvencijos. Šis kreipimasis irgi yra apeliuojantis į bendras humanitarines vertybes ir emocijas, nes prisijungimo prie Otavos konvencijos

¹⁰⁴ „Ottawa Convention IM2025 RMI Statement”, Maršalo Salų Respublika, pristatė Jos Ekscelencija ambasadorė Doreen DEBRUM, Konvencija dėl priešpėstinių minų uždraudimo – Tarpresiniai susitikimai, Ženeva, 2025 m. birželio 20 d., https://www.apminebanconvention.org/fileadmin/_APMBC-DOCUMENTS/Meetings/2025/IM25-7a-Universalization-Marshall-Islands.pdf.

kontekste yra minimi tokie teigiamą emocinį atspalvį turintys dalykai kaip ryžtas ir principai, o pasitraukimo iš Otavos konvencijos kontekste yra minimi tokie neigiamą emocinį atspalvį turintys dalykai kaip baimės ir abejonės: „Tuo metu, kai kai kurie persvarsto savo įsipareigojimus, tikimės, kad mūsų ratifikavimas primins, kodėl jie iš pradžių nusprendė prisijungti prie šios sutarties ir kaip jie padėjo kitiems suvokti, kad privalome apsaugoti civilius gyventojus, dabartines ir būsimas kartas, nuo šių beatodairiškų ir žiaurių ginklų. Kaip naujausia Minų uždraudimo sutarties narė, kviečiame jus persvarstyti ir laikytis principų, kurie paskatino jus prisijungti prie sutarties, būti tvirtiems savo ryžte ir dar kartą patvirtinti, kad net baimės ir abejonų metu jūsų įsipareigojimas humanitarinėms vertybėms yra nepajudinamas. Pasitraukimas iš Konvencijos gali pakenkti pagrindiniams tarptautinės humanitarinės teisės principams, kurie rodo jos aktualumą. Priešpėstinės minos neturėtų būti pasirinkimas, jos neturi būti pasirinkimas.”¹⁰⁵ Taip pat net ir į emocijas apeliuojančioje kalboje yra matomi ir standartiniai teisiniai ir politiniai argumentai prisijungti prie Otavos konvencijos, kaip pavyzdžiui - Tarptautinės humanitarinės teisės įsipareigojimai ir tarptautinio bendradarbiavimo skatinimas.

Analizuojant Maršalo Salų Respublikos motyvus prisijungti prie 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), galima išskirti motyvus susijusius su vidaus ir išorės veiksniais, taip pat galima išskirti motyvuose pasireiškiančias prisijungimo prie Otavos konvencijos stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

7 lentelė - „Maršalo Salų Respublikos buvimo Otavos konvencijos nare SSGG analizė”

	Vidaus	Išorės
Stiprybės	Maršalo Salų Respublika ir taip negamina ir nenaudoja priešpėstinių minų. Tvirtas įsipareigojimas laikytis humanitarinių principų.	Otavos konvencija išlieka esminiu dėmeniu pasaulinių pastangų panaikinti priešpėstinių minų sukeliamas kančias.

¹⁰⁵ „Ottawa Convention IM2025 RMI Statement”, Maršalo Salų Respublika, pristatė Jos Ekscelencija ambasadorė Doreen DEBRUM, Konvencija dėl priešpėstinių minų uždraudimo – Tarpresiniai susitikimai, Ženeva, 2025 m. birželio 20 d., https://www.apminebanconvention.org/fileadmin/_APMBC-DOCUMENTS/Meetings/2025/IM25-7a-Universalization-Marshall-Islands.pdf.

Silpnybės	Maršalo Salų Respublika yra maža besivystanti salų valstybė.	Dėl abejonių ir baimių, valstybės narės pasitraukia iš Otavos konvencijos.
Galimybės	Otavos konvencijos ratifikavimas rodo, kad stiprėjanti Maršalo Salų Respublikos pozicija Otavos konvencijos atžvilgiu, gali prisidėti prie Maršalo Salų Respublikos aktyvesnės veiklos konvencijos narių veikloje ir prie savo teritorijos ir gyventojų apsaugojimo nuo priešpėstinių minų.	Maršalo Salų Respublika skatina kitas valstybes bendradarbiauti ir būti Otavos konvencijos narėmis.
Grėsmės	Maršalo Salų Respublikos teritorija yra užteršta sprogstamaisiais užtaisais ir nesprogusiais užtaisais, likusiais nuo Antrojo pasaulinio karo.	Priešpėstinės minos kelia grėsmę tarptautinei bendruomenei ir paveldui.

Analizuojant Maršalo Salų Respublikos motyvus prisijungti prie 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), yra matoma, kad motyvuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai motyvai, bet dominuoja pastarieji. Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos teisiniai motyvai pasireiškia per tarptautinės humanitarinės teisės ir Otavos konvencijos panaudojimą kaip įpareigojančios teisinės priemonės. Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos politiniai motyvai pasireiškia per tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą, humanitarinių vertybių akcentavimą.

4.3. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos atvejis

2025 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė Generaliniam Sekretoriui deponavo pranešimą apie pasitraukimą, o, pagal Konvencijos 20 straipsnio 3 dalį, Lietuvos Respublikos pasitraukimas įsigaliojo 2025 m. gruodžio 27 d.¹⁰⁶

¹⁰⁶ „5. Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction”, *United Nations Treaty Collection*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-5&chapter=26&clang=en.

8 lentelė - „Lietuvos Respublikos santykis su Otavos konvencija”

Aplinkybės	Lietuvos Respublika
Otavos konvencijos narystės statusas	Buvusi Konvencijos narė
Prisijungimo/pasitraukimo data	1999 m. vasario 22 d. Lietuvos Respublika pasirašė Minų uždraudimo sutartį (Konvenciją dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvenciją)) ir ją ratifikavo 2003 m. gegužės 12 d., o 2003 m. lapkričio 1 d. tapo nare. 2025 m. kovo mėn. Lietuvos Respublika pradėjo pasitraukimo iš Otavos konvencijos sutarties procesą. Lietuvos Respublika savo pasitraukimo iš Otavos konvencijos dokumentą deponavo 2025 m. birželio 27 d., o pasitraukimas įsigaliojo 2025 m. gruodžio 27 d.
Priešpėstinių minų turėjimas ir naudojimas	2002 m. Lietuvos Respublika patvirtino, kad niekada negamino priešpėstinių minų ir kad nuo 1998 m. galioja eksporto moratoriumas. Iš pradžių Lietuvos Respublika deklaravo turinti 8091 sovietinės kilmės priešpėstinių minų atsargas. Šias atsargas ji baigė sunaikinti 2004 m. birželio 7 d., sunaikindama 4104 dviejų tipų priešpėstines minas (PMN ir MON-50). 2004 m. balandžio mėn. ji pranešė, kad dar dviejų tipų sukauptos priešpėstinės minos (MON-100 ir OZM-72) buvo modifikuotos. Lietuvos Respublika tyrimų ir mokymo tikslais buvo pasilikusi 1488 minas, tačiau didžiąją jų dalį sunaikino 2013 m., o nuo 2017 m. Lietuvos Respublika nepranešė apie jokiais pasiliktas priešpėstines minas.
Aukų skaičius valstybės kontroliuojamoje teritorijoje	0
Teritorijos užterštumas priešpėstinėmis minomis	Nėra nurodoma, kad teritorija yra užteršta, nes nors Lietuvos Respublikos teritorija yra užteršta nesprogusiais Antrojo pasaulinio karo sprogmenimis, bet nėra žinomos tikslios užminuotos teritorijos.
Aktyvumas įgyvendinant įsipareigojimus	Lietuva Respublika dalyvavo Otavos proceso, kuriuo buvo sukurta Otavos konvencija, susitikimuose, tačiau 1997 m. birželį jai nepritarė ir ją pasirašė tik 1999 m. Nuo 1997 m. Lietuvos Respublika balsuoja už kasmetinę JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją, kuria pritariama Otavos konvencijai. Lietuvos Respublika pateikė 20

	atnaujintų metinių ataskaitų, o paskutinę – 2025 m. kovo mėn. Lietuvos Respublika pranešė apie dvi rezoliucijas, priimtas 1998 ir 2000 m. pagal nacionalines įgyvendinimo priemones, bei jos įstatymai numato baudžiamųjų sankcijų taikymą, kaip reikalaujama Konvencijoje. Lietuva dalyvavo keliuose Konvencijos narių posėdžiuose, iš kurių paskutinį kartą – 2023 m. lapkritį. Lietuvos Respublika yra Konvencijos dėl tam tikrų įprastinių ginklų (CCW) ir jos iš dalies pakeisto II protokolo dėl sausumos minų šalis.
--	---

Lentelė yra parengta pagal pilietinės visuomenės tyrimų ir stebėsenos iniciatyvos Landmine and Cluster Munition Monitor 2025 m. duomenis.¹⁰⁷¹⁰⁸

Įvertinus Lietuvos Respublikos santykį su 1997 m. Konvencija dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencija), matoma, kad Lietuvos Respublika nuo pat Otavos konvencijos kūrimo pradžios iki pasitraukimo iš šios Konvencijos turėjo dviprasmišką santykį su ja. Lietuvos Respublika nuo pat pradžių dalyvavo Otavos konvencijos kūrimo procese, bet atidėliojo prie jos prisijungimą, ir nors būdama nare taktyviai laikėsi įsipareigojimų, bet 2024 m. kritiškai vertino buvimą Konvencijos nare ir nedalyvavo peržiūros konferencijoje.¹⁰⁹ Atkreiptinas dėmesys, kad nors Lietuvos Respublika pasitraukė iš 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), bet ji vis dar yra yra Konvencijos dėl tam tikrų įprastinių ginklų (CCW) nare.

Vertinant Lietuvos Respublikos motyvus pasitraukti iš 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), ypač reikšmingi yra pačios valstybės oficialiai įvardijami pasitraukimo motyvai. Oficialiame 2025 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos pranešime apie pasitraukimą iš 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), yra įvardijami tokie Lietuvos Respublikos pasitraukimo motyvai:

¹⁰⁷ Landmine and Cluster Munition Monitor, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/>.

¹⁰⁸ „Lithuania Mine Ban Policy“, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/mine-ban-policy>.

¹⁰⁹ „Lithuania Mine Ban Policy“, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/mine-ban-policy>.

- 1) Pablogėjusi regiono saugumo situacija („Nuo 2003 m., kai Lietuva tapo Konvencijos šalimi, regioninio saugumo situacija iš esmės pablogėjo, o karinės grėsmės Lietuvos nacionaliniam saugumui gerokai išaugo. Rusijos Federacija tęsia neteisėtą agresyvų karą prieš Ukrainą ir kartu su bendrininkais kelia egzistencinę grėsmę savo regioninėms kaimynėms. Rusija taip pat pažeidžia savo tarptautinius įsipareigojimus, savo tikslams pasiekti naudoja karinę agresiją ir nepaiso tarptautinės teisės, įskaitant Jungtinių Tautų Chartijoje įtvirtintus pagrindinius principus. Tokiomis aplinkybėmis Lietuva priima sprendimus, kurie yra būtini siekiant sustiprinti atgrasymo ir gynybos pajėgumus bei apsaugoti savo gyventojus, užtikrinti savo teritorinį vientisumą, nacionalinį suverenitetą ir nepriklausomybę”);
- 2) Priešpėstinės minos yra svarbi gynybos priemonė („Priešpėstinės minos, panaudotos kartu su kitomis minomis ir ginklų sistemomis, padidintų Lietuvos kariuomenės gebėjimą efektyviai apriboti priešo invaziją ir judėjimą Lietuvos teritorijoje bei sustiprintų atgrasymą nuo potencialių agresorių. Be to, priešpėstinės minos būtų priemonė sustiprinti kontrmobilumo linijas, sudarytas iš įvairių fizinių barjerų ir kitų elementų. Be to, priešpėstinių minų naudojimas darytų psichologinį spaudimą priešo pajėgoms prieš kovą ir jos metu, dėl to jos pavargtų ir sumažėtų drausmė”);
- 3) Buvimas Konvencijos nare neapsaugo valstybės narės teritorijos nuo priešišku valstybių naudojamų priešpėstinių minų („nėra jokių garantijų, jog priešpėstinės minos nebūtų panaudotos valstybės narės teritorijoje. Rusijos Federacija, kuri nėra pasirašiusi ir ratifikavusi Konvencijos, pradėjo neteisėtą agresijos karą prieš Ukrainą, pažeisdama Jungtinių Tautų Chartijoje įtvirtintus principus. Nors Ukraina yra Konvencijos šalis, agresorė Rusija vis dėlto plačiai naudojo įvairių tipų priešpėstines minas Ukrainos teritorijoje. Naudodama priešpėstines minas, Rusija taip pat pažeidė pagrindinius Tarptautinės humanitarinės teisės (THT) principus: atskyrimą, proporcingumą ir atsargumo priemones puolimo metu”);
- 4) Nebūtina būti Konvencijos nare, kad valstybė laikytųsi Tarptautinės humanitarinės teisės normų („Nepaisant pasitraukimo iš Konvencijos, Lietuva patvirtina savo tvirtą įsipareigojimą visapusiškai laikytis savo įsipareigojimų pagal THT, įskaitant įprastinę THT ir THT sutartis, kurių Šalis yra Lietuva. Tai apima, bet neapsiribojant, Ženevos konvencijas ir jų papildomus protokolus, Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutą, Sutartį dėl prekybos ginklais ir Konvenciją dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi itin žalingais arba turinčiais nesirenkamąjį poveikį, naudojimo uždraudimo ar apribojimo, įskaitant jos Protokolą dėl minų, spąstų ir kitų įtaisų

naudojimo uždraudimo ar apribojimo su pakeitimais, padarytais 1996 m. gegužės 3 d.”);

- 5) Lietuvos Respublika ir taip yra įsipareigojusi saugoti savo civilius gyventojus nuo priešpėstinių minų poveikio („Vadovaudamasi savo įsipareigojimais pagal THT, Lietuva yra įsipareigojusi imtis visų įmanomų atsargumo priemonių, kad apsaugotų civilius gyventojus nuo priešpėstinių minų poveikio. Tokios atsargumo priemonės apima, bet neapsiribojant, tvorų, ženklų, įspėjimų ir stebėsenos naudojimą karinio personalo siekiant apsaugoti civilius gyventojus. Lietuva taip pat ketina užregistruoti visą reikiamą informaciją apie užminuotas zonas ir nedelsiant pradėti išminavimo veiklą nutraukus aktyvius karo veiksmus”);
- 6) Lietuvos Respublika ir nebūdama Konvencijos nare gali bendradarbiauti siekiant Konvencijos tikslų („Lietuva ir toliau labai remia tarptautinį bendradarbiavimą ir pagalbą sprendžiant humanitarines minų ir sprogstamųjų karo liekanų pasekmes, ką rodo Lietuvos ir dar vienos valstybės vadovaujama Ukrainos išminavimo pajėgumų koalicija”).¹¹⁰

Vertinant oficialius Lietuvos Respublikos motyvus pasitraukti iš 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), galima pastebėti, kad juose dominuoja politiniai Lietuvos Respublikos pasitraukimo motyvai. Pasitraukimo motyvuose nurodomi politiniai gynybos galimybių didinimo grėsmingoje saugumo situacijoje tikslai. Tuo pačiu nurodoma, kad Otavos konvencijos tikslų Lietuvos Respublika gali siekti ir nebūdama šios Konvencijos nare, nes apsaugoti savo civilius gyventojus yra įsipareigojusi ir pagal Tarptautinę humanitarinę teisę, o taip pat ketina tęsti ir tarptautinį bendradarbiavimą. Taip Lietuvos Respublika teisiškai nekritikuoja Otavos konvencijos, bet nurodo, kad šios Konvencijos trūkumai yra jaučiami, nes ji riboja valstybės narės gynybos galimybes, o šios Konvencijos privalumai nėra būdingi tik šiai Konvencijai, nes humanitarinių Otavos konvencijos tikslų galima siekti ir tarptautiniu lygiu bendradarbiauti ir nebūnant Otavos konvencijos nare.

Analizuojant Lietuvos Respublikos motyvus pasitraukti iš 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), reikėtų analizuoti motyvus būti šios konvencijos nare.

¹¹⁰ „Convention on the prohibition of the use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel mines and on their destruction Oslo, 18 September 1997 Lithuania: Notification of withdrawal”, *UN Secretary-General*, 2025 m. birželio 27 d., žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2025/CN.362.2025-Eng.pdf>.

Galima išskirti motyvus susijusius su vidaus ir išorės veiksniais, taip pat galima išskirti motyvuose pasireiškiančias prisijungimo prie Otavos konvencijos stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

9 lentelė - „Lietuvos Respublikos buvimo Otavos konvencijos nare SSGG analizė“

	Vidaus	Išorės
Stiprybės	Lietuvos Respublika ir taip negamina ir nenaudoja priešpėstinių minų, todėl iškart atitinka dalį Otavos konvencijos įpareigojimų.	Tarptautinė pagalba sprendžiant priešpėstinių minų sukeltas grėsmes civiliams gyventojams.
Silpnybės	Buvimas Otavos konvencijos nare riboja valstybės savęs gynimo ir priešišku valstybių atgrasymo galimybes.	Otavos konvencija riboja priešpėstinių minų naudojimą neatsižvelgiant į skirtingas aplinkybes ar skirtingas priešpėstinių minų technologijas.
Galimybės	Narystė Otavos konvencijoje padeda valstybei spręsti vidines su priešpėstinėmis minomis susijusias problemas, kaip pavyzdžiui mažinant teritorijos užterštumą, bet tai nėra aktualu Lietuvai, nes jos teritorijoje nėra žinomų užminuotų teritorijų, nors Lietuvos Respublikos teritorija ir yra užteršta nesprogusiais Antrojo pasaulinio karo sprogmenimis.	Suteikiamos tarptautinio bendradarbiavimo vardu civilių gyventojų apsaugojimo galimybės, bet Lietuvos Respublika gali vykdyti humanitarinę tarptautinę bendradarbiavimą, siekiant apsaugoti civilius gyventojus nuo priešpėstinių minų, ir nebūdama Otavos konvencijos nare.
Grėsmės	Narystė Otavos konvencijoje padeda valstybei apsaugoti nuo politikų ir gynybos atstovų sprendimų galimai keliančių riziką užteršti valstybės teritoriją priešpėstinėmis minomis ir rizikuojančių sukelti civilių gyventojų aukas.	Pasitraukimas iš Otavos konvencijos užtrunka, todėl buvimas nare gali suteikti galimybę panaudoti priešpėstines minas, jei atsirastų poreikis jas naudoti.

Analizuojant Lietuvos Respublikos motyvus būti 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų

sunaikinimo (Otavos konvencijos) nare, yra matoma, kad motyvuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai motyvai. Lietuvos Respublikos buvimo Otavos konvencijos nare teisiniai motyvai pasireiškia per tarptautinės humanitarinės teisės įsipareigojimų akcentavimą. Būdama Otavos konvencijos nare Lietuvos Respublika atsakingai vykdė savo įsipareigojimus ir vykdė tarptautinį bendradarbiavimą siekiant Tarptautinės humanitarinės teisės tikslų ir įgyvendinimo. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos teisiniai motyvai pasireiškia per kritiką Konvencijos neveikšnumui apsaugojant nuo priešiškų valstybių naudojamų priešpėstinių minų. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos politiniai motyvai pasireiškia per tarptautinių saugumo grėsmių vertinimus. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos motyvuose dominuoja politiniai motyvai, esą Otavos konvencija riboja galimybes valstybei apsiginti, todėl narystė Otavos konvencijoje nebėra tinkama dabartinių augančių grėsmių saugumui kontekste. Argumentuojama, kad Otavos konvencijos trūkumai apriboja valstybės narės gynybos galimybes, o privalumai nėra būdingi tik šiai Konvencijai, nes humanitarinių Otavos konvencijos tikslų galima siekti ir nebūnant Otavos konvencijos nare.

4.4. Dviejų atvejų palyginimas

Skirtingų valstybių priežastys tapti 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos) narėmis yra panašios. Šiame rašto darbo skyriuje buvo pristatyti du skirtingi dviejų valstybių - Maršalo Salų Respublikos ir Lietuvos Respublikos - santykiai su Otavos konvencija. Abi valstybės yra labai skirtingos, nes skiriasi ne tik dydžiu ir gyventojų kiekiu, bet ir lokacija, saugumo grėsmėmis ir kitais aspektais. Panagrinėjus šių dviejų valstybių bruožus ir narystes tarptautiniuose susitarimuose draudžiančiuose pulti be atrankos galima matyti, kad šios valstybės turi esminių tarpusavio skirtumų, bet jas vienija bendri humanitariniai tikslai..

10 lentelė - „Maršalo Salų Respublikos ir Lietuvos Respublikos ir jų santykių su Otavos konvencija palyginimas”

Aplinkybės	Maršalo Salų Respublika	Lietuvos Respublika
Bendrinė informacija apie valstybes		
Teritorija ir gyventojai Valstybės plotas: Valstybės gyventojų skaičius:	181 km ² 82,011 gyventojų	65 300 km ² 2,89 mln. gyventojų
Geografinės aplinkybės Lokacija: Kaimyninės valstybės:	Valstybė Australijos ir Okeanijos regione. Maršalo Salų Respubliką sudaro daugiau nei tūkstantis salų, suskirstytų į dvidešimt devynis atolus ir penkias atskiras salas. Šalis yra maždaug 4100 km į pietvakarius nuo Havajų ir 3000 km į šiaurės rytus nuo Papua Naujosios Gvinėjos, Ramiojo vandenyno šiaurėje.	Valstybė Vidurio Europoje. Šiaurėje ribojasi su Latvija, rytuose ir pietuose – su Baltarusija, pietvakariuose – su Lenkija ir Rusija.
Saugumo situacija	Taika	Taika
Santykis su Otavos konvencija		
Otavos konvencijos narystė	Yra nare. Prie Konvencijos prisijungė 2025 m. kovo 12 d. (pasirašė 1997 m. gruodžio 4 d.).	Buvo nare nuo 2003 m. gegužės 12 d. (pasirašė 1999 m. vasario 26 d.). 2025 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pateikė Generaliniam Sekretoriui pranešimą apie pasitraukimą. Pasitraukimas Lietuvai įsigaliojo 2025 m. gruodžio 27 d.
Priešpėstinių minų situacija valstybėje	Nenaudoja, negamina, nekaupia ir neperduoda, bet nėra aišku ar Jungtinės Amerikos Valstijos Maršalo Salų Respublikoje neturi kokių nors priešpėstinių minų atsargų. Maršalo Salų Respublikos teritorija yra užteršta apleistais sprogstamaisiais užtaisais ir nesprogusiais	Nenaudoja, negamina, nekaupia. Domisi gaminimu. Lietuvos Respublikos teritorija yra užteršta nesprogusiais Antrojo pasaulinio karo sprogmenimis, tačiau nėra žinomų užminuotų teritorijų.

	užtaisais, likusiais nuo Antrojo pasaulinio karo.	
Narystė kituose tarptautiniuose daugiašaliuose susitarimuose skirtuose kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu		
1949 m. Ženevos konvencijos ir jų pirmasis papildomas protokolas	Nėra nare	Yra nare nuo 1992 m. sausio 15 d.
Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo	Nėra nare	Yra nare nuo 1998 m. birželio 3 d.
2008 m. Konvencija dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencija)	Nėra nare	Buvo nare nuo 2011 m. kovo 24 d. (pasirašė 2008 m. gruodžio 3 d.).
1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas	Yra nare nuo 2000 m. gruodžio 7 d.	Yra nare nuo 2003 m. gegužės 12 d.

Lentelė yra parengta pagal pilietinės visuomenės tyrimų ir stebėsenos iniciatyvos Landmine and Cluster Munition Monitor 2025 m. duomenis,¹¹¹¹¹²¹¹³ įvairius 2024-2026 m. duomenis apie valstybes¹¹⁴¹¹⁵ ir 2026 m. duomenis apie valstybių narystės statusus tarptautiniuose susitarimuose.¹¹⁶¹¹⁷¹¹⁸¹¹⁹¹²⁰

Maršalo Salų Respubliką ir Lietuvos Respubliką vienija bendras humanitarinis tikslas - sumažinti žmonių patiriamas kančias, todėl abi šios valstybės prisijungė prie Otavos konvencijos. Abi šiame rašto darbo skyriuje lygintos valstybės yra labai skirtingos: Lietuvos Respublika yra 360 kartų didesnė ir turi 35 kartus daugiau gyventojų nei Maršalo Salų Respublika, valstybės yra skirtinguose regionuose (Europos regione ir Australijos-Okeanijos regione) ir t.t. Tai, kad abi šias valstybes galėjo suvienyti narystė Otavos konvencijoje, yra suprantama, nes Otavos konvencija yra siekiama universalaus humanitarinio tikslo - sumažinti dėl priešpėstinių minų žmonių patiriamas kančias. Abi šias valstybes taip pat vienija tai, kad abi jos teigia, kad nenaudoja ir negamina priešpėstinių minų, o jų teritorijose vis dar yra po Antrojo pasaulinio karo likusių minų, bet nėra užfiksuota jų gyventojų aukų. Vis tik šias valstybes skiria ir tai, kad 2025 m. Maršalo Salų Respublika prisijungė prie Otavos konvencijos, o Lietuvos Respublika tais pačiais metais pasitraukė iš Otavos konvencijos. Tai, kad Lietuvos Respublika pasitraukė iš Otavos konvencijos nerodo, kad Lietuvoje būtų pasikeitęs vertybinis ar teisinis požiūris į Otavos konvenciją, nes

¹¹¹ Landmine and Cluster Munition Monitor, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/>.

¹¹² „Lithuania Mine Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/mine-ban-policy>.

¹¹³ „Marshall Islands Mine Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d., <https://the-monitor.org/country-profile/marshall-islands/mine-ban-policy>.

¹¹⁴ „Marshall Islands”, *EBSCO*, 2025, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://www.ebsco.com/research-starters/geography-and-cartography/marshall-islands>.

¹¹⁵ „Lietuva”, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://www.vle.lt/straipsnis/lietuva-8/>.

¹¹⁶ „1. Vienna Convention on the Law of Treaties”, *United Nations Treaty Collection*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXIII-1&chapter=23&Temp=mtdg3&clang=en.

¹¹⁷ „2. Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which may be deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects (with Protocols I, II and III)”, *United Nations Treaty Collection*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-2&chapter=26&clang=en.

¹¹⁸ „5. Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction”, *United Nations Treaty Collection*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-5&chapter=26&clang=en.

¹¹⁹ „States Parties - Chronological list UN Treaty - Rome Statute of the International Criminal Court”, *Assembly of States Parties to the Rome Statute*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://asp.icc-cpi.int/states-parties/states-parties-chronological-list>.

¹²⁰ „6. Convention on Cluster Munitions”, *United Nations Treaty Collection*, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-6&chapter=26&clang=en.

pasitraukimo iš konvencijos argumentuose Lietuvos Respublika neįvardina kritikos Otavos konvencijos tikslams ar teisiniams jos dėmenims. Lietuvos Respublikos nuoseklią paramą tarptautinės humanitarinės teisės tikslams apsaugoti žmones rodo ir Lietuvos Respublikos narystė kituose tarptautiniuose daugiašaliuose susitarimuose skirtuose kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu, matomai Lietuvos Respublika žymiai aktyviau dalyvauja šiuose tarptautiniuose susitarimuose nei Maršalo Salų Respublika. Lietuvos Respublika yra nare tiek 1949 m. Ženevos konvencijų ir jų pirmojo papildomo protokolo, tiek Jungtinių tautų 1980 m. Konvencijos dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo, tiek 1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto, bei yra buvusi narė 2008 m. Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (Oslo konvencijos). Palyginimui Maršalo Salų Respublika iš šių tarptautinių susitarimų yra tik 1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto nare. Šių valstybių išsiskyrusią poziciją dėl narystės Otavos konvencijoje paaiškina politiniai Lietuvos Respublikos argumentai - augant saugumo grėsmėms regione siekiama padidinti Lietuvos Respublikos gynybos ir atgrasymo galimybes.

Tiek Maršalo Salų Respublikos motyvuose prisijungti prie 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos), tiek Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos argumentuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai argumentai, bet dominuoja politiniai argumentai. Analizuojant Maršalo Salų Respublikos motyvus tapti 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (Otavos konvencijos) nare, pastebima, kad oficialiai pateiktuose motyvuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai motyvai. Maršalo Salų Respublikos prisijungimo prie Otavos konvencijos teisiniai motyvai pasireiškia per tarptautinės humanitarinės teisės ir Otavos konvencijos panaudojimą kaip įpareigojančios teisinės priemonės skatinimą, o prisijungimo prie Otavos konvencijos politiniai motyvai pasireiškia per tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą, humanitarinių vertybių akcentavimą. Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos oficialiai pateikiami teisiniai motyvai pasireiškia per kritiką Otavos konvencijos neveikšnumui apsaugojant valstybes nares nuo priešišku valstybių naudojamų priešpėstinių minų, o Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos politiniai motyvai, kurie dominuoja motyvuose, pasireiškia per tarptautinių saugumo grėsmių vertinimus, esą Otavos konvencija riboja galimybes valstybei apsiginti, todėl narystė Otavos konvencijoje nebėra tinkama dabartinių augančių grėsmių

saugumui kontekste. Argumentuojama, kad Otavos konvencijos trūkumai akivaizdžiai apriboja valstybės narės gynybos galimybes, o privalumai nėra tokie vertingi, nes nėra būdingi tik šiai Konvencijai, nes humanitarinių Otavos konvencijos tikslų galima siekti ir nebūnant Otavos konvencijos nare. Taigi, tiek Maršalo Salų Respublikos, tiek Lietuvos Respublikos motyvai būti Otavos konvencijos narėmis yra panašūs vertybinėje ir (mažai aptartoje) teisinėje plotmėje, vis tik dėl skirtingų politinių saugumo grėsmių situacijų ir jų vertinimų išsiskiria valstybių sprendimai būti Otavos konvencijos narėmis ir Maršalo Salų Respublika nusprendžia tapti Otavos konvencijos nare, o Lietuvos Respublika nusprendžia pasitraukti iš Otavos konvencijos.

Taigi, valstybių sprendimai būti su puolimo be atrankos draudimu susijusių tarptautinių teisinių susitarimų, tai yra tarptautinių sutarčių, narėmis dažnai yra motyvuojami politiniais, o ne teisiniais, motyvais. Šiame rašto darbe kaip tik buvo nagrinėti su dviem iš šių sutarčių susiję atvejai. Buvo nagrinėti 2025 m. įvykęs Lietuvos Respublikos pasitraukimas iš Oslo konvencijos ir tais pačiais metais įvykęs Vanuatu Respublikos prisijungimas prie Oslo konvencijos, o taip pat buvo nagrinėti ir 2025 m. įvykęs Lietuvos Respublikos pasitraukimas iš Otavos konvencijos ir tais pačiais metais įvykęs Maršalo Salų Respublikos prisijungimas prie Otavos konvencijos. Tiek Vanuatu Respublikos, tiek Lietuvos Respublikos motyvai būti Oslo konvencijos narėmis yra panašūs vertybinėje ir teisinėje plotmėje, vis tik dėl skirtingų politinių (saugumo grėsmių) vertinimų išsiskiria valstybių sprendimai būti Oslo konvencijos narėmis - Vanuatu Respublika nusprendžia tapti Oslo konvencijos nare, o Lietuvos Respublika nusprendžia pasitraukti iš Oslo konvencijos. Taipogi tiek Maršalo Salų Respublikos motyvuose prisijungti prie Otavos konvencijos, tiek Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš Otavos konvencijos argumentuose pasireiškia tiek teisiniai, tiek politiniai argumentai, bet dominuoja politiniai argumentai, tik viena valstybė nusprendžia prisijungti, o kita nusprendžia pasitraukti iš susitarimo. Taigi, jei valstybių sprendimus būti tarptautinių teisinių susitarimų, susijusių su puolimo be atrankos draudimu, narėmis, labiausiai veikia politiniai argumentai, tai ir nagrinėjant pačio draudimo problematiką reikia skirti pakankamai dėmesio politiniams jos aspektams.

IŠVADOS

- Atskleidus puolimo be atrankos draudimo, kaip teisinio reiškinių, prigimtį ir sampratą, paaiškėjo, kad, šis draudimas, dėl savo neišsamumo yra sudėtingai pritaikomas praktikoje. Vis tik puolimo be atrankos draudimas gali būti įgyvendinamas ir nesant šios teisinės normos detalaus aprašymo, nes jo įgyvendinimas gali būti užtikrinamas ir remiantis, šį draudimą aiškinančia, teismų ir teisės doktrina. Puolimo be atrankos draudimo taikymo aiškinimui, ypač svarbūs yra Tarptautinio baudžiamojo tribunolo buvusiai Jugoslavijai aiškinimai, nes šis tribunolas nurodė, kad, vertinant ar puolimas buvo vykdomas be atrankos, reikia įvertinti ar puolimas pažeidė proporcingumo ir atrankos principus, o tai palengvino pažeidimo nustatymo ir vertinimo procedūras.
- Tyrimo metu buvo nustatyta, kad puolimo be atrankos klausimus reguliuoja šios tarptautinės sutartys: Ženevos konvencijos ir jų pirmas papildomas protokolai, Otavos konvencija, Oslo konvencija, Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo, bei Romos Statutas. Kiekviena iš šių sutarčių reikšmingai papildė puolimo be atrankos draudimo aiškinimą. 1949 m. Ženevos konvencijos (ir jų pirmasis papildomas protokolai) oficialiai teisiškai įtvirtino puolimų be atrankos draudimą. 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo padeda riboti kai kuriuos konkrečius ginklus, kurie laikoma, kad puolimo metu sukelia puolimo be atrankos poveikį. Dar kelių ginklų, kurie yra laikoma, kad puolimo metu sukelia puolimo be atrankos poveikį, ribojimas buvo sutartas 1997 m. konvencijoje dėl priešpėstinių minų uždraudimo (Otavos konvencija), kuria yra ribojamas priešpėstinių minų

naudojimas, ir 2008 m. konvencijoje dėl kasetinių šaudmenų uždraudimo (Oslo konvencija), kuria yra ribojamas kasetinių šaudmenų naudojimas. Romos statutas tokius puolimus be atrankos kriminalizavo kaip karo nusikaltimus.

- Išanalizavus teisinių ir politinių aspektų santykį diskurse apie tarptautinius daugiašalius susitarimus skirtus kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu (plačiau nagrinėjant ir lyginant dviejų valstybių prisijungimo prie / pasitraukimo iš Oslo konvencijos atvejus, bei dviejų valstybių prisijungimo prie / pasitraukimo iš Otavos konvencijos atvejus), buvo nustatyta, kad šių valstybių sprendimų motyvuose dominavo politizuoti saugumo argumentai. Nagrinėtuose oficialiuose valstybių (Lietuvos Respublikos, Vanuatu Respublikos, Maršalo Salų Respublikos) komentaruose apie Oslo ir Otavos konvencijas yra matomas visų šių valstybių pritarimas šių tarptautinių susitarimų tikslams, bet Lietuvos Respublikos komentaruose yra kritikuojamas sutartinių įsipareigojimų nelankstumas ir netikimas Lietuvos Respublikos geopolitinei situacijai. Įdomu yra tai, kad Lietuvos Respublikos sprendimas pasitraukti iš Oslo ir Otavos konvencijų kaip tik parodo Lietuvos Respublikos pasiryžimą laikytis Tarptautinės humanitarinės teisės normų, įskaitant puolimo be atrankos draudimo, nes pasitraukimas iš minėtų sutarčių parodo, kad Lietuvos Respublika atsakingai įvertino realias savo galimybes laikytis šių sutartinių įsipareigojimų, bei galimybes laikytis tam tikrų nuostatų, net nebūnant šių konvencijų nare, kitaip nei prieštaringuose narių atvejuose, kai pavyzdžiui yra pastebėta, kad Ukrainos Liaudies Respublika, būdama Otavos konvencijos nare ir negalėdama iš jos pasitraukti, vis tiek gynybai nusprendė naudoti priešpėstines minas, o neseniai prie Otavos konvencijos prisijungusios Maršalo Salų Respublikos santykis su priešpėstinėmis minomis yra gana neaiškus, nes nors ši valstybė teigia neturinti ir nenaudojanti priešpėstinių minų, bet nėra aišku ar jos teritorijoje priešpėstinių minų atsargų neturi Jungtinės Amerikos Valstijos. Taigi, nagrinėjant valstybių pareiškimus apie Otavos ir Oslo konvencijas, matoma, kad jų narėms kyla dilemos tarp teorinio ir faktinio įsipareigojimo, bei teisinių ir politinių motyvacijų, todėl buvimas šių konvencijų narėmis nebūtinai reiškia didesnio pasiryžimo siekti esminio šių konvencijų tikslo - riboti puolimą be atrankos.

- Šiame rašto darbe buvo nagrinėta, kaip teisiškai pagrįsta tarptautinės teisės norma (draudimas pulti be atrankos) yra diskutuojama supolitizuotame kontekste (valstybių oficialiuose pareiškimuose dėl jų buvimo su šiuo draudimu susijusių sutarčių nare), todėl yra naudinga įvertinti ir kaip pasitelkiant teisinius argumentus galima būtų sumažinti politinių argumentų dominavimą. Kadangi teisės politizavimo reiškinys, jei yra tinkamai suvaldomas ir panaudojamas, savaime nėra blogas, yra pateikiamos rekomendacijos siūlančios kaip politines priemones panaudoti tarptautinių teisinių susitarimų (skirtų kovoti su puolimu be atrankos) tikslams pasiekti. Yra siūloma, apeliuojant į valstybes nares ir potencialas valstybes nares, pasinaudoti politinių argumentų svarba, bet, kuomet politizacija trukdo, taip pat spręsti ir tarptautinių sutarčių trūkumus (pavyzdžiui įpareigojimų nelankstumui), dėl kurių gali kilti tų politizuojančių problemų.

Šio rašto darbo ginamieji teiginiai buvo patvirtinti:

1) valstybių jungimasis prie tarptautinių susitarimų (tarptautinių daugiašalių sutarčių) susijusių su draudimu vykdyti puolimą be atrankos iš tiesų yra politizuojamas ir tai yra matoma iš to, kad oficialiuose valstybių pranešimuose, skirtuose prisijungti prie arba pasitraukti iš tokių sutarčių, dominuoja politiniai argumentai;

2) dabartinės priemonės skirtos ginkluotų konfliktų metu apsaugoti civilius gyventojus nuo puolimų be atrankos nėra pakankamos, nes civiliai gyventojai kenčia nuo vis dar vykdomų tokių atakų, todėl tam, kad karinių konfliktų metu civilius būtų galima efektyviai apsaugoti nuo puolimo be atrankos, iš tiesų reikėtų papildomų priemonių, pavyzdžiui - galima būtų tarptautines teises priemones efektyviau derinti su atitinkamomis papildomomis priemonėmis, kurios galimai padėtų ir sumažinti valstybių politinius prieštaravimus būti tarptautinių sutarčių, susijusių su draudimu pulti be atrankos, narėmis.

5. REKOMENDACIJOS

5.1. Tarptautinių susitarimų politizacija

Valstybių sprendimuose prisijungti arba pasitraukti iš tarptautinės teisės sutarčių, kurios yra susijusios su draudimo pulti be atrankos įgyvendinimu, pasireiškianti politizacija neturėtų būti antagonizuojama. Dalis tarptautinių sutarčių politizacijos kyla dėl pačių sutarčių trūkumų, o su puolimo be atrankos draudimu susijusios sutartys yra konceptualiai pasenusios ir sunkiai prisitaikančios prie šiuolaikinės greitos aplinkybių kaitos. Tokia valstybių sprendimų (prisijungti prie ar pasitraukti iš tokių tarptautinių sutarčių) politizacija reikėtų arba pasinaudoti arba ją reikėtų suvaldyti. Pasiūlymai, kaip tai būtų galima padaryti:

- 1) nors su draudimu pulti be atrankos karinių konfliktų metu susijusios tarptautinės daugiašalės sutartys yra skirtos spręsti globaliai pasireiškiančias humanitarines problemas, bet valstybių motyvai jungtis prie tokių sutarčių atskleidžia, kad valstybių sprendimams lemiamą įtaką daro asmeniškasis valstybių interesas. Atitinkamai, siūlytina, tiek pritraukiant naujas tokių sutarčių valstybes nares, tiek siekiant jau išlaikyti esamas valstybes nares, akcentuoti ne tik sutarties bendrą humanitarinę naudą, bet ir individualias naudas valstybei narei. Taip pat siūlytina komunikacijoje neapsiriboti standartinėmis sutarties specifikomis, o komunikuojamą žinutę pritaikyti ir prie konkrečių valstybių saugumo ir politikos situacijų, bei iškart atremti galimas valstybių abejones.
- 2) Šio rašto darbo tyrime buvo pastebėta, kad vienas iš politinių argumentų už pasitraukimą iš tokių sutarčių buvo tai, kad nepasiteisino viltys, kad ir visos kitos regiono valstybės prisijungs prie tos sutarties (taip buvo nurodoma Lietuvos Respublikos oficialiame pranešime dėl pasitraukimo iš Oslo konvencijos). Siekiant valstybes pritraukti tapti tokių sutarčių narėmis, bei siekiant išlaikyti jau esamas valstybes nares, reikėtų stengtis, kad į tokius susitarimus prisijungtų ir kitos atitinkamų valstybių regionuose esančios

valstybės, nes tai sumažintų dėl kaimyninių valstybių įsipareigojimų skirtumų atsirandantys politiniai prieštaravimai. Nesant galimybės į tokius susitarimus įtraukti visas regionų valstybes, reikėtų iš karto ruošti galimiems išūkiams, kylantiems dėl politinių kaimyninių valstybių santykių pablogėjimų.

- 3) Jeigu valstybių sprendimuose prisijungti arba pasitraukti iš tarptautinės teisės sutarčių, kurios yra susijusios su draudimu pulti be atrankos ir jo įgyvendinimu, dominuoja politiniai argumentai, tai ir pritraukiant/išlaikant tokių sutarčių valstybes nares galima būtų akcentuoti tų tarptautinių teisinių susitarimų privalumus sprendžiant politinius iššūkius.

5.2. Tarptautinių susitarimų depolitizacija

Tarptautinėje teisėje pasireiškia tiek teigiamas, tiek neigiamas teisės politizavimas. Ankstesnėje šio skyriaus dalyje buvo aptarta kaip būtų galima teigiamai panaudoti tarptautinių sutarčių, susijusių su draudimu pulti be atrankos, politizavimą, o šioje skyriaus dalyje bus aptariama kaip galėtų būti sumažinamas šis politizavimas arba bent jau sumažinamas jo poveikis. Dalis tokių tarptautinių sutarčių (ir motyvacijų jungtis prie jų) politizacijos kyla dėl pačių šių tarptautinių sutarčių turinio trūkumų, o su puolimo be atrankos draudimu susijusios tarptautinės sutartys yra greitai konceptualiai pasenstančios, nes nėra pritaikytos prie šiuolaikinės greitos aplinkybių kaitos. Pasiūlymai, kaip būtų galima sumažinti prisijungimo prie ar pasitraukimo iš tokių tarptautinių sutarčių politizavimą arba bent sumažinti tokio politizavimo poveikį:

- 1) Tarptautinė humanitarinė (tarptautinių ginkluotų konfliktų) teisė valstybėms, net nesant konkrečių, su draudimu pulti be atrankos susijusių, sutarčių narėmis, joms draudžia vykdyti puolimus be atrankos, bet praktikoje tokie puolimai vis tiek yra atliekami ir nuo jų nukenčia ir civiliai gyventojai bei jų turtas. Kadangi puolimų be atrankos draudimas yra kritikuojamas būtent dėl jo neapibrėžtumo, kuris apsunkina praktinį tokio draudimo įgyvendinimą, siūlintina tarptautinės sutartis, susijusias su draudimu pulti be atrankos, papildyti teismų ir tribunolų praktika pagrįstais šio ribojimo ir jo taikymo paaiškinimais.

- 2) Dar viena pastebėta tokioms, su draudimu pulti be atrankos susijusioms, tarptautinėms sutartims skirta pastaba yra tai, kad tokie susitarimai valstybės nars riboja savo nelankstumu. Oficialiame Lietuvos Respublikos pranešime apie pasitraukimą iš Otavos konvencijos buvo nurodyta, kad viena iš pasitraukimo priežasčių yra pablogėjusi regiono saugumo situacija. Toks politinis pasitraukimo argumentas signalizuoja, kad ši iš tarptautinės sutarties pasitraukianti valstybė laiko, kad sutarties sukeliama įsipareigojimai jau nėra tinkami pasikeitus politinei situacijai. Su draudimu pulti be atrankos susijusios tarptautinės sutartys sprendžia ilgalaikes globalias humanitarines problemas, todėl arba turėtų savyje talpinti arba turėtų būti lydimos priemonių ar mechanizmų, kurie padėtų, netrukdam sutarties tikslų siekimui, suteikti bent dalinio sutarties nuostatų lankstumo. Kadangi tokios sutartys yra sudėtingų ir svarbių derybų rezultatu, mažai tikėtina, kad jų turinys nesant esminių trūkumų būtų keičiamas. Vis tik tam tikro tokių sutarčių lankstumo atitikmeniu galėtų būti su šiomis sutartimis susijusios, bet teisiškai neįpareigojančios priemonės, kaip bendradarbiavimo grupės ar politiniai susitarimai. Šios politinio pobūdžio priemonės leistų lanksčiau siekti minėtų sutarčių tikslų, taip sumažindamos pačioms, su draudimu pulti be atrankos susijusioms, tarptautinėms sutartims skirtą politinę kritiką.
- 3) Iš anksto reaguojant į valstybių narių ir potencialių valstybių narių politines ir teises abejones, tikėtina, kad būtų sumažinta ir tokioms sutartims skiriama politinė kritika. Individualus ir pritaikytas dėmesys konsultuojant valstybes galimai sumažintų galimų vėlesnių politinių prieštarių netikėtumą, o tai sumažintų politiniais argumentais pagrįstų pasitraukimų iš sutarties kiekį. Mažesnis pasitraukimo iš sutarčių precedentų skaičius sumažintų ir tam tikrą sutarties normų delegalizaciją, kuri atsiranda, kai valstybė pirma priima teisinį įsipareigojimą, o po to jo atsisako.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės aktai ir kiti dokumentai

- 1) „1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolas dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolas)”. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija. Žiūrėta 2025 m. gegužės 17 d.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106271>.
- 2) „Jungtinių Tautų 1980 metų konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo ir šios konvencijos papildomi protokolai”. TAR. Žiūrėta 2025 m. sausio 4 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0E188B09F160>.
- 3) „Konvencija dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo.” TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 30 d.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F3CE8D03F7D3?csrt=4350050284990409731>.
- 4) „Konvencija dėl kasetinių šaudmenų.” TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 30 d.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=TAR.C075092751D6>.
- 5) „Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas, priimtas 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje įgaliotųjų atstovų konferencijoje, skirtoje Tarptautinio baudžiamojo teismo įsteigimui”. TAR. Žiūrėta 2025 m. sausio 4 d.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5FCEE93C5690>.

Specialioji literatūra

- 6) Abramson, Jeff, „Countries Leave Mine Ban Treaty”. *Arms Control Today*, 56/1 (2026), 28-29,
<https://www.proquest.com/openview/68efcaed8c18a941201510779f94522b/1>.
- 7) Amhad, Kamil K ir Aiman Hannan, „ Syria’s Civil War and the Use of Banned Weapons: A Study on Cluster Munitions and Landmines”. *Journal of discourse review*, 1/2 (2025), 147-157.
<https://discoursereview.com/article/syrias-civil-war-and-the-use-of-banned-weapons-a-study-on-cluster-munitions-and-landmines/pdf>.
- 8) Bothe, Michael, Partsch, K.J. ir Solf, W.A., *New Rules for Victims of Armed Conflicts: Commentary on the Two 1977 Protocols Additional to the Geneva Convention of 1949*. Brill, Nijhoff, 1982,
<https://www.degruyterbrill.com/document/isbn/9789004248137/>.
- 9) Cottrell, M. Patrick. “Legitimacy and Institutional Replacement: The Convention on Certain Conventional Weapons and the Emergence of the Mine Ban Treaty.” *International Organization* 63, no. 2 (2009): 217–48.
<https://doi.org/10.1017/S0020818309090079>.
- 10) Dimitriou, Michail. „The role of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia to the evolution of International humanitarian: the application of the principles of distinction and proportionality”. Magistro darbas, Makedonijos

- universitetas, 2025.
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/33061/4/MichailDimitriosMsc2025.pdf> .
- 11) Docherty, Bonnie. „Breaking New Ground: The Convention on Cluster Munitions and the Evolution of International Humanitarian Law”. *Project Muse*. Iš Human Rights Quarterly, 31, 4, lapkritis 2009, p. 934-963. Žiūrėta 2026 m. kovo 15 d.
<https://hrp.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2013/08/31.4.docherty.pdf> .
 - 12) Fleck, Dieter. *The handbook of International humanitarian law*. Oxford University Press, 2021. Žiūrėta 2025 m. birželio 11 d.
https://www.google.lt/books/edition/The_Handbook_of_International_Humanitari/mX4fEAAQBAJ?hl=lt&gbpv=1&dq=The+Handbook+of+International+Humanitarian+Law&printsec=frontcover .
 - 13) Fragnon, Julien. „A Disembodied Memory: The Contemporary Legacy of the Great War Viewed through the Lens of the Political”. Lorcin, P.M.E., Brewer, D., *France and Its Spaces of War*. Palgrave Macmillan, New York, 2009. Žiūrėta 2025 m. birželio 12 d. https://doi.org/10.1057/9780230100763_11 .
 - 14) Gofmanas, Mantas. „Teisės pasirinkti kariavimo būdus ir metodus apribojimai tarptautinėje teisėje.” Magistro darbas, Vilniaus universitetas, 2010.
<https://epublications.vu.lt/object/elaba:2032253/>.
 - 15) Harahap, Gorga Alam, Amad Sudiro ir Thelisia Kristin. „Protection of in Civil Citizens International Armed Conflict Based Geneva IV Convention in 1949”. Atlantis Press, 2020.
<https://www.atlantis-press.com/proceedings/ticash-20/125948072>.
 - 16) Martin, Francisco Forrest, Stephen J. Schnably, Richard Wilson, Jonathan Simon ir Mark Tushnet. *International Human Rights and Humanitarian Law*. Cambridge University Press, 2006. Žiūrėta 2025 m. birželio 11 d.
https://www.google.lt/books/edition/International_Human_Rights_and_Humanitar/sr9WSp3sih0C?hl=lt&gbpv=1&dq=International+Human+Rights+and+Humanitarian+Law%E2%80%93Treaties,+Cases,+and+Analysis&pg=PA399&printsec=frontcover.
 - 17) Mutalov, Doniyor, „U.S. to Supply Landmines to Ukraine”, *Arms Control Today*, 54/10 (2024), 30-31,
<https://www.proquest.com/openview/1f1824edf8703c23ddd5556a57d8451d/1>.
 - 18) Perrigo, Sarah ir Jim Whitman, *The Geneva Conventions Under Assault*. Pluto Books, 2010. <https://doi.org/10.2307/j.ctt183p3wd>.
 - 19) Peters, Anne. „The refinement of international law: From fragmentation to regime interaction and politicization.” *International Journal of Constitutional Law*, 15 tomas, Nr. 3, Liepa 2017, p. 671–704. <https://doi.org/10.1093/icon/mox056>.
 - 20) Ponti, Christian. „The Crime of Indiscriminate Attack and Unlawful Conventional Weapons: The Legacy of the icty Jurisprudence”. *Journal of International Humanitarian Legal Studies* 6, 1 (2015): 118-146. Žiūrėta 2025 m. birželio 11 d.
<https://doi.org/10.1163/18781527-00601007>.
 - 21) Sandoz, Yves. „Convention of 10 October 1980 on prohibitions or restrictions on the use of certain conventional weapons which may be deemed to be excessively injurious or to have indiscriminate effects (Convention on certain conventional weapons)”. *United Nations Audiovisual Library of International Law*, 2010.
https://legal.un.org/avl/pdf/ha/cprccc/cprccc_e.pdf.
 - 22) Sari, Aurel. „Indiscriminate attacks and the proportionality rule: what is incidental civilian harm?”. *Journal of Conflict and Security Law*, 30/2, 2025, 203-239.
<https://doi.org/10.1093/jcsll/kraf010>.
 - 23) Savage, Michael. „Legalizing politics and politicizing law: the changing relationship between sovereignty and international law.” *Politics Without Sovereignty*, Routledge,

2006.

<https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203962329-16/legalizing-politics-politicizing-law-changing-relationship-sovereignty-international-law-michael-savage>.

- 24) Townley, Stephen, „Indiscriminate Attacks and the Past, Present, and Future of the Rules/Standards and Objective/Subjective Debates in International Humanitarian Law”, *Vanderbilt Law Review*, 50/5 (2017), 1223-1280.
https://scholarship.law.vanderbilt.edu/cgi/viewcontent.cgi?params=/context/vjtl/article/1151/&path_info=Indiscriminate_Attacks_and_the_Past.pdf.
- 25) Townley, Stephen, „Indiscriminate Attacks and the Past, Present, and Future of the Rules/Standards and Objective/Subjective Debates in International Humanitarian Law”, *Vanderbilt Law Review*, 50, (2021), 1223
<https://scholarship.law.vanderbilt.edu/vjtl/vol50/iss5/4>.
- 26) Zürn, Michael. „The politicization of world politics and its effects: Eight propositions.” *European Political Science Review*, 2014, 6.
https://www.wzb.eu/system/files/docs/ipl/gg/zurn_2014_the_politicization_of_world_politics_and_its_effects_eight_propositions.pdf.

Teismų praktika

- 27) Prosecutor v. Stanilav Galic (Trial Judgement and Opinion)”. Legacy website of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. Žiūrėta 2026 m. kovo 7 d.
<https://www.icty.org/x/cases/galic/tjug/en/>

Pagalbiniai šaltiniai

- 28) „1. Vienna Convention on the Law of Treaties”. *United Nations Treaty Collection*. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d.
https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXIII-1&chapter=23&Temp=mtdsg3&clang=_en.
- 29) „2. Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which may be deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects (with Protocols I, II and III)”. *United Nations Treaty Collection*. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d.
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-2&chapter=26&clang=_en.
- 30) „5. Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction”. *United Nations Treaty Collection*. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d.
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-5&chapter=26&clang=_en.
- 31) „6. Convention on Cluster Munitions”. *United Nations Treaty Collection*. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d.
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-6&chapter=26&clang=_en.

- 32) „Anti-personnel mine.” UNTERM. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
<https://unterm.un.org/unterm2/en/view/UNHQ/0EC3DD415B74875A85256A0000074C81>,
- 33) „Banning anti-personnel mines the Ottawa treaty explained”. International Committee of the Red Cross. 1998, 1-2. Žiūrėta 2026 m. kovo 15 d.,
https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0702_ottawa_explained.pdf.
- 34) „CLUSTER MUNITIONS what are they and what is the problem?”. International Committee of the Red Cross, 2008, 1. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
<https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/cluster-munition-factsheet.pdf>.
- 35) „Cluster Munitions Why do we need a new treaty?”. International Committee of the Red Cross. Žiūrėta 2026 m. kovo 15 d.
<https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/cluster-munition-treaty-factsheet.pdf>.
- 36) „Convention on Cluster Munitions”. United Nations Office for Disarmament Affairs. Žiūrėta 2026 m. kovo 15 d.
<https://disarmament.unoda.org/en/our-work/conventional-arms/convention-cluster-munitions>.
- 37) „Convention on the prohibition of the use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel mines and on their destruction Oslo, 18 September 1997 Lithuania: Notification of withdrawal”. *UN Secretary-General*, 2025 m. birželio 27 d. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d.
<https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2025/CN.362.2025-Eng.pdf>.
- 38) „Convention on the prohibition of the use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel mines and on their destruction Oslo, 18 September 1997 Marshall Islands: Ratification”. *UN Secretary-General*, 2025 m. kovo 12 d. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2025/CN.125.2025-Eng.pdf>.
- 39) „Defence minister hopes Lithuania will withdraw from Convention on Cluster Munitions”. *Lithuanian National Radio and Television*, 2023 m. rugpjūčio 21 d.
<https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2059337/defence-minister-hopes-lithuania-will-withdraw-from-convention-on-cluster-munitions>.
- 40) „Depositary Notification: Convention on Cluster Munitions: Lithuania: Notification of Withdrawal.” *UN Secretary-General*. 2024 m. rugsėjo 6 d. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d. <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2024/CN.347.2024-Eng.pdf>.
- 41) „Ginklų kontrolė ir neplatšinimas”. Užsienio reikalų ministerija. Žiūrėta 2025 m. birželio 7 d.
<https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/lietuvas-saugumo-politika/ginklu-kontrolė-ir-neplatšinimas/312>.
- 42) ICRC Database, “Customary IHL, Definition of Indiscriminate Attacks”. Žiūrėta 2025 m. gruodžio 28 d. <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule12>.
- 43) Landmine and Cluster Munition Monitor, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d.,
<https://the-monitor.org/>.
- 44) „Lietuva”. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d.
<https://www.vle.lt/straipsnis/lietuva-8/>.
- 45) Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. „Ginklų kontrolė ir neplatšinimas”. Žiūrėta 2025 m. sausio 4 d.,

- <https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/lietuvos-saugumo-politika/ginklu-kontrolė-ir-neplatinimas/312>.
- 46) „Lithuania Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d.,
<https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/cluster-munition-ban-policy>.
- 47) „Lithuania leaves convention banning cluster munitions”, *Lithuanian National Radio and Television*, 2024 m. liepos 28 d.,
<https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2321829/lithuania-leaves-convention-banning-cluster-munitions>.
- 48) „Lithuania Mine Ban Policy”. *Landmine and Cluster Munition Monitor*. Žiūrėta 2026 m. kovo 28 d. <https://the-monitor.org/country-profile/lithuania/mine-ban-policy>.
- 49) „Marshall Islands”. *EBSCO*, 2025. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d.
<https://www.ebsco.com/research-starters/geography-and-cartography/marshall-islands>.
- 50) „Marshall Islands Mine Ban Policy”. *Landmine and Cluster Munition Monitor*. Žiūrėta 2026 m. kovo 28 d.
<https://the-monitor.org/country-profile/marshall-islands/mine-ban-policy>.
- 51) „Ottawa Convention IM2025 RMI Statement”, Maršalo Salų Respublika, pristatė Jos Ekscelencija ambasadorė Doreen DEBRUM, Konvencija dėl priešpėstinių minų uždraudimo – Tarpresiniai susitikimai, Ženeva, 2025 m. birželio 20 d.,
<https://www.apminebanconvention.org/fileadmin/APMBC-DOCUMENTS/Meetings/2025/IM25-7a-Universalization-Marshall-Islands.pdf>.
- 52) „Ottawa Convention: "2025 was the aspirational deadline for achieving a mine-free world. We still have a long way to go". International Committee of the Red Cross. 2022 m. lapkričio 21 d. Žiūrėta 2026 m. kovo 15 d.
https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0702_ottawa_explained.pdf.
- 53) „Statement by the Republic of Vanuatu 13th Meeting of States Parties to the Convention on Cluster Munitions 16–19 September 2025”. *Convention on Cluster Munitions*. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d.
<https://www.clusterconvention.org/wp-content/uploads/2025/09/Statement-by-Vanuatu-13-MSP-CCM-1.pdf>.
- 54) „States Parties - Chronological list UN Treaty - Rome Statute of the International Criminal Court”. *Assembly of States Parties to the Rome Statute*. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. <https://asp.icc-cpi.int/states-parties/states-parties-chronological-list>.
- 55) „The EU and the Pacific Island countries Between climate change and geopolitical rivalries”. *European Parliament*, 2025.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/772875/EPRS_BRI\(2025\)772875_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/772875/EPRS_BRI(2025)772875_EN.pdf).
- 56) „Treaties, States Parties and Commentaries , Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949”, ICRC Database, žiūrėta 2025 m. gruodžio 7 d.,
<https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949>.
- 57) „Vanuatu Cluster Munition Ban Policy”, *Landmine and Cluster Munition Monitor*, žiūrėta 2026 m. kovo 28 d.,
<https://the-monitor.org/country-profile/vanuatu/cluster-munition-ban-policy> ;
- 58) Watts, Sean. „Assessing the Ottawa Anti-Personnel Mine Convention Withdrawals.” *Articles of War*, United States Military Academy, 2025 m. kovo 27 d.
<https://lieber.westpoint.edu/assessing-ottawa-anti-personnel-mine-convention-withdrawals/>.

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

Šiame darbe yra analizuojama draudimo pulti be atrankos sąvoka ir šio draudimo užtikrinimas per tarptautines daugiašales sutartis. Paaiškinama draudimo pulti be atrankos sąvokos kilmė ir apimtis, bei yra pristatomos su šiuo draudimu susijusios tarptautinės daugiašalės sutartys. Darbe siekiama išanalizuoti teisinių ir politinių aspektų santykį valstybių argumentuose jungtis prie tarptautinių daugiašalių susitarimų skirtų kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu. Plačiau nagrinėjami ir lyginami dviejų valstybių prisijungimo prie ar pasitraukimo iš Oslo konvencijos atvejai, bei dviejų valstybių prisijungimo prie ar pasitraukimo iš Otavos konvencijos atvejai.

Reikšminiai žodžiai: puolimas be atrankos, tarptautinė teisė, tarptautinė sutartis

This document analyses the concept of the prohibition of indiscriminate attack and its enforcement through international multilateral treaties. The origin and scope of the concept of the prohibition of indiscriminate attack are explained, and international multilateral treaties related to this prohibition are presented. The paper aims to analyse the relationship between legal and political aspects in the arguments of states to join international multilateral agreements aimed at combating indiscriminate attack during military conflicts. Cases of two states accessing to and two states withdrawing from the Oslo Convention and Ottawa treaty are examined and compared in more detail.

Keywords: indiscriminate attacks, international law, international treaty

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Darbo aktualumas. Šio tyrimo problema yra aktuali, tuo, kad, nors Tarptautinėje humanitarinėje teisėje yra draudžiamas puolimas be atrankos, bet pati samprata, vis dar būna nepakankamai taikoma, taip neapsaugant civilių. Tyrimas yra naujas tuo, kad vis dar neišspręstos su tyrimo objektu susijusios problemos yra interpretuojamos ne tik per teisinę, bet ir politinę prizmę. Valstybių įsipareigojimai laikytis puolimo be atrankos ribojimų buvo plečiami pasitelkiant įvairius tarptautinius susitarimus, įskaitant ir Otavos ir Oslo konvencijas. Šio darbo naujumas pasireiškia ir tuo, kad jame esančioje atvejo analizėje yra nagrinėjamas naujas reiškinys - valstybės pasitraukimas iš tarptautinio susitarimo, skirto įsipareigoti laikytis tam tikrų puolimo be atrankos ribojimų (buvo nagrinėjami 2025 m. įvykę Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš 2008 m. Konvencijos dėl kasetinių šaudmenų (dar žinomos kaip Oslo konvencija) ir Lietuvos Respublikos pasitraukimo iš 1997 m. Konvencijos dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo (dar žinomos kaip Otavos konvencija) atvejai).¹²¹ Valstybės pasitraukimų iš tokio pobūdžio susitarimų unikalumas buvo atskleidžiamas per lyginamąją analizę, parodant kontrastiškumą su naujai prie tų pačių susitarimų prisijungusių valstybių (Vanuatu Respublikos ir Maršalo Salų Respublikos) atvejais.

Tyrimo tikslas. Šio baigiamojo darbo tikslas buvo atskleisti teisinių ir politinių aspektų santykį tarptautiniuose susitarimuose, susijusiuose su Tarptautinėje humanitarinėje teisėje vartojama puolimo be atrankos samprata, kaip teisinio reguliavimo priemone skirta apsaugoti civilius nuo jų puolimo karinių konfliktų metu.

Darbo uždaviniai. 1) Atskleisti puolimo be atrankos draudimo, kaip teisinio reiškinio prigimtį ir sampratą. 2) pristatyti specifiką pagrindinių tarptautinių daugiašalių susitarimų skirtų kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu. 3) išanalizuoti teisinių ir politinių aspektų santykį valstybių argumentuose prisijungti prie tarptautinių daugiašalių susitarimų skirtų kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu (plačiau nagrinėjant ir lyginant dviejų valstybių prisijungimo prie / pasitraukimo iš Oslo konvencijos atvejus, bei dviejų valstybių prisijungimo prie / pasitraukimo iš Otavos konvencijos atvejus). 4) pateikti rekomendacijas siūlančias kaip politines priemones panaudoti tarptautinių teisinių susitarimų (skirtų kovoti su puolimu be atrankos) tikslams pasiekti.

¹²¹ „Ginklų kontrolė ir neplatinimas“, Užsienio reikalų ministerija, žiūrėta 2025 m. birželio 7 d., <https://www.urm.lt/lietuva-regione-ir-pasaulyje/lietuvas-saugumo-politika/ginklu-kontrolė-ir-neplatinimas/312> .

Išvados. 1) Atskleidus puolimo be atrankos draudimo, kaip teisinio reiškinio, prigimtį ir sampratą, paaiškėjo, kad, šis draudimas, dėl savo neišsamumo yra sudėtingai pritaikomas praktikoje. Vis tik puolimo be atrankos draudimas gali būti įgyvendinamas ir nesant šios teisinės normos detalaus aprašymo, nes jo įgyvendinimas gali būti užtikrinamas ir remiantis, šį draudimą aiškinančia, teismų ir teisės doktrina. 2) Tyrimo metu buvo nustatyta, kad puolimo be atrankos klausimus reguliuoja šios tarptautinės sutartys: Ženevos konvencijos ir jų pirmas papildomas protokolai, Otavos konvencija, Oslo konvencija, Jungtinių tautų 1980 m. Konvencija dėl tam tikrų įprastinių ginklų, kurie gali būti laikomi pernelyg žalojančiais arba veikia nesirinktinai, naudojimo uždraudimo arba apribojimo, bei Romos Statutas. 3) Išanalizavus teisinių ir politinių aspektų santykį diskurse apie tarptautinius daugiašalius susitarimus skirtus kovoti su puolimu be atrankos karinių konfliktų metu (plačiau nagrinėjant ir lyginant dviejų valstybių prisijungimo prie / pasitraukimo iš Oslo konvencijos atvejus, bei dviejų valstybių prisijungimo prie / pasitraukimo iš Otavos konvencijos atvejus), buvo nustatyta, kad šių valstybių sprendimų motyvuose dominavo politizuoti saugumo argumentai. 4) Kadangi teisės politizavimo reiškinys, jei yra tinkamai suvaldomas ir panaudojamas, savaime nėra blogas, buvo pateiktos rekomendacijos siūlančios kaip politines priemones panaudoti tarptautinių teisinių susitarimų (skirtų kovoti su puolimu be atrankos) tikslams pasiekti. Buvo siūloma, apeliuojant į valstybes nares ir potencialas valstybes nares, pasinaudoti politinių argumentų svarba, bet, kuomet politizacija trukdo, taip pat spręsti ir tarptautinių sutarčių trūkumus, dėl kurių gali kilti politizuojančių problemų.

Darbo ginamieji teiginiai buvo patvirtinti. 1) Valstybių jungimasis prie tarptautinių susitarimų (tarptautinių daugiašalių sutarčių) susijusių su draudimu vykdyti puolimą be atrankos iš tiesų yra politizuojamas ir tai yra matoma iš to, kad oficialiuose valstybių pranešimuose, skirtuose prisijungti prie arba pasitraukti iš tokių sutarčių, dominuoja politiniai argumentai. 2) Dabartinės priemonės skirtos ginkluotų konfliktų metu apsaugoti civilius gyventojus nuo puolimų be atrankos nėra pakankamos, nes civiliai gyventojai kenčia nuo vis dar vykdomų tokių atakų, todėl tam, kad karinių konfliktų metu civilius būtų galima efektyviai apsaugoti nuo puolimo be atrankos, iš tiesų reikėtų papildomų priemonių, pavyzdžiui - galima būtų tarptautines teises priemones efektyviau derinti su atitinkamomis papildomomis priemonėmis, kurios galimai padėtų ir sumažinti valstybių politinius prieštaravimus būti tarptautinių sutarčių, susijusių su draudimu pulti be atrankos, narėmis.

Reikšminiai žodžiai: puolimas be atrankos, tarptautinė teisė, tarptautinė sutartis

SUMMARY

Relevance of the work. The problem of this work is relevant in that, although indiscriminate attacks are prohibited in International Humanitarian Law, the concept itself is still insufficiently applied, thus failing to protect civilians. The work is novel in that the still unresolved problems related to the object of the study will be interpreted not only through a legal, but also a political prism. The obligations of states to comply with the restrictions on indiscriminate attacks have been expanded through various international agreements, including the Ottawa and Oslo Conventions. The novelty of this work is also manifested in the fact that the case study in it examines a new phenomenon - the withdrawal of a state from an international agreement intended to commit to certain restrictions on indiscriminate attacks (the cases of the withdrawal of the Republic of Lithuania from the 2008 Convention on Cluster Munitions (also known as the Oslo Convention) and the withdrawal of the Republic of Lithuania from the 1997 Convention on the Prohibition of Anti-Personnel Mines and on their Destruction (also known as the Ottawa treaty) that occurred in 2025). The uniqueness of a state's withdrawal from agreements of this type was revealed through a comparative analysis, showing the contrast with the cases of states (Republic of Vanuatu and Republic of the Marshall Islands) that have recently joined the same agreements.

The aim of the work. The purpose of this thesis is to reveal the relationship between legal and political aspects of accession to international agreements related to the concept of indiscriminate attacks used in international humanitarian law as a legal regulatory measure designed to protect civilians from attacks on them during military conflicts.

Tasks of the work. 1) To reveal the nature and concept of the prohibition of indiscriminate attack as a legal phenomenon. 2) To present the specifics of the main international multilateral agreements designed to combat indiscriminate attack during military conflicts. 3) To analyze the relationship between legal and political aspects in the discourse on accession to international multilateral agreements designed to combat indiscriminate attack during military conflicts (by examining in more detail and comparing the cases of accession to / withdrawal from the Oslo Convention by two states, and the cases of accession to / withdrawal from the Ottawa Convention by two states). 4) To provide recommendations suggesting the use of international legal agreements (designed to combat indiscriminate attack) as political instruments to achieve the goals of the treaty.

Conclusions. 1) Having revealed the nature and concept of the prohibition of indiscriminate attack as a legal phenomenon, it became clear that this prohibition, due to its incompleteness, is difficult to apply in practice. However, the prohibition of indiscriminate attack can be implemented

even in the absence of a detailed description of this legal norm, since its implementation can also be ensured on the basis of the courts and legal doctrine interpreting this prohibition. 2) During the study, it was established that the issues of indiscriminate attack are regulated by the following international treaties: the Geneva Conventions and their First Additional Protocol, the Ottawa Convention, the Oslo Convention, the 1980 UN Convention on Certain Conventional Weapons, and the Rome Statute. 3) After analyzing the relationship between legal and political aspects in the discourse on accession to international multilateral agreements designed to combat indiscriminate attack during military conflicts (by examining in more detail and comparing the cases of accession to/withdrawal from the Oslo Convention by two states, and the cases of accession to/withdrawal from the Ottawa Convention by two states), it was established that the motives of these states' decisions were dominated by politicized security arguments. 4) Since the phenomenon of politicization of law, if properly managed and used, is not inherently bad, recommendations were made suggesting the use of international legal agreements (intended to combat indiscriminate attacks) as political tools to achieve the goals. It was proposed, when appealing to member states and potential member states, to use the importance of political arguments, but, when politicization interferes, also to address the shortcomings of international agreements that may give rise to politicizing problems.

The defended theses were confirmed. 1) The accession of states to international agreements (international multilateral treaties) related to the prohibition of indiscriminate attacks is indeed politicized, and this is evident from the fact that political arguments dominate the official statements of states intended to join or withdraw from such treaties. 2) Current measures to protect civilians from indiscriminate attacks during armed conflicts are not sufficient, as civilians continue to suffer from such attacks, and therefore additional measures are indeed needed to effectively protect civilians from indiscriminate attacks during military conflicts, for example, international legal instruments could be more effectively coordinated with relevant appropriate additional measures that could potentially help reduce political hesitations of states intending to be parties to international treaties related to the prohibition of indiscriminate attacks.

Keywords: indiscriminate attacks, international law, international treaty